

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Kateřina Fialková

PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR V JIHLAVĚ

Olomouc 2017

Vedoucí práce: PaedDr. Alena Jůvová, Ph. D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací na téma *Příměstský tábor v Jihlavě* vypracovala samostatně, pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce a za použití literatury a zdrojů, uvedené v seznamu literatury a použitých zdrojů na konci mé diplomové práce.

Tištěná verze práce je shodná s prací na CD nosiči.

V Olomouci dne

---

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat PaedDr. Aleně Jůvové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracování mé diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině a blízkým za podporu po dobu mého studia a trpělivost v posledních několika dnech, při dokončování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
I TEORETICKÁ ČÁST	3
1 Volný čas	3
1.1 Vymezení pojmu volný čas.....	5
1.2 Funkce volného času.....	6
1.3 Determinanty volného času	8
1.4 Volný čas dětí	9
1.4.1 Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020	11
1.4.2 Zájmové vzdělávání.....	13
1.5 Význam volného času dětí a mládeže z hlediska prevence rizikového chování.....	16
2 Zážitková pedagogika.....	20
2.1 Pojmy zážitek, zkušenost a prožitek	22
2.2 Principy zážitkové pedagogiky	24
2.2.1 Rozšiřování komfortní zóny	24
2.2.2 Plynutí (flow).....	25
3 Motivace dětí	26
3.1 Vymezení motivace	28
3.2 Druhy, prostředky a formy motivace	29
3.3 Motivace účastníka	29
4 Tábory.....	32
4.1 Příměstský tábor	33
4.1.1 Účastníci příměstského tábora a jejich zvláštnosti.....	34
4.1.2 Pracovníci příměstského tábora.....	35
4.1.3 Organizační zajištění příměstského tábora.....	36
4.1.4 Dokumentace příměstského tábora.....	37

5	Charakteristika střediska volného času Domu dětí a mládeže Jihlava	38
5.1.1	Činnosti realizované v DDM	40
5.1.2	Způsob financování DDM	41
5.1.3	Charakteristika dokumentace vedené v DDM	41
5.1.4	Charakteristika organizační struktury a způsob personálního řízení organizace	42
II EMPIRICKÁ ČÁST PRÁCE		43
6	Charakteristika projektu	43
6.1	Cíl projektu	43
6.2	Propagace projektu	44
6.3	Organizační a personální zajištění projektu	44
6.4	Přehled potřebné dokumentace k provozu příměstského tábora:	45
7	Program tábora (pondělí–pátek)	46
7.1	Pondělí	47
7.2	Úterý	52
7.3	Středa	54
7.4	Čtvrtek	55
7.5	Pátek	58
8	Rozpočet projektu	59
9	Shrnutí empirické části práce	61
Závěr		63
Seznam použité literatury a pramenů:		64
Literatura		64
Internetové zdroje		66
Seznam používaných zkratk:		67
Seznam příloh		67
Přílohy		68
Summary		75

Úvod

V poslední době pro rodiny s dětmi vyvstávají problémy související s trávením volného času. V pracovní den rodina pohromadě příliš nebývá, a tak si svou přítomnost užívají zejména o víkendech a v době různých prázdnin, především však v letních měsících. V době letních prázdnin děti nemají žádné povinnosti, a tak mohou využívat volný čas dle libosti. Avšak dospělí tolik volného času nemají, protože musí pracovat nebo se starat o rodinu. Rodiče tak musí řešit to, kam umístí dítě v době, kdy budou v práci. A právě na toto reagují různé organizace zřizováním příměstských táborů. Ne každý rodič si může dovolit vlastní chuť, a tak využijí právě této nabídky. Jako další alternativu mohou rodiče zvolit pobytové tábory, hlídání dětí v dětských centrech či v kruhu příbuzenstva. Bohužel vlivem stěhování obyvatel do větších měst za prací a posunutím věku, kdy lidé vstupují do důchodu, ztrácí rodina kontakt s příbuznými a prarodiči. Ti by mohli děti pohlídat, jako to bylo dříve, když se prarodiče starali o svá vnoučata po celou dobu prázdnin. Rodič tak musí vědět, která varianta trávení volného času dětí v období letních prázdnin bude pro dítě nejvhodnější. Volný čas dětí v tomto období je významnou součástí života, a tak je důležité, aby ho rodiče dětem rozumně rozvrhli. Dítě se nesmí nudit, marnit čas, ale ani přetěžovat náročnými aktivitami. Volný čas tak determinuje mnoho faktorů, kterými je potřeba se zajímat.

Autorka této diplomové práce na téma *Příměstský tábor v Jihlavě* v posledních čtyřech letech měla možnost spolupracovat na vytváření programu pro příměstský tábor, který se koná v domě dětí a mládeže v Jihlavě. Nejenže spoluvytvářela program, ale byla i vedoucí oddílu. V tomto roce však bude vytvářet programovou náplň jednoho turnusu tábora sama, s pomocí hlavní vedoucí tábora. Autorku baví vymýšlet nové věci, používá vlastní fantazii a dokáže inovovat některé činnosti. Důvodem výběru tématu této práce je autorčin zájem o danou oblast. Práce by mohla být podkladem pro organizátory příměstských táborů.

Diplomová práce se skládá ze dvou částí, teoretické a empirické. Teoretická část se zabývá volným časem, zážitkovou pedagogikou, motivací dětí, tábory a domovem dětí a mládeže Jihlava, kde byla realizována empirická část diplomové práce. Ta obsahuje projekt příměstského tábora. Projektová část je složená z charakteristiky projektu, jeho podrobným popisem, technickým řešením, organizačním zajištěním a jeho rozpočtem.

Hlavním cílem diplomové práce je vznik koncepce příměstského tábora pro děti jako podklad pro jeho realizaci v červenci roku 2017. Dílčím cílem teoretické části je popsat

teoretický rámec práce, definovat jeho klíčové pojmy, z kterých vychází empirická část této práce. Dílčím cílem empirické části tak je vypracování vlastního projektu, zvolení vhodné motivace v průběhu realizace a popis jednotlivých zákonitostí, pro uskutečnění tohoto projektu.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Volný čas

„S volným časem je to stejně jako s každým jiným sociálním fenoménem: vždycky ho jedni měli nadbytek, druzí nedostatek a někteří neměli volný čas žádný. Ve všech společnostech byly ale tyto skupiny od sebe dobře a viditelně odděleny“ (Petrušek, 2006, s. 418).

Vymezení volného času posuzují různí odborníci odlišně. Sociologický názor odborníků je takový, že lidé začali vnímat volný čas až s příchodem industrializace, když začali pracovat průměrně osm hodin denně, tedy méně než dříve. Tím se jim zvýšil jejich blahobyt, změnily se jim hodnoty i postoje. Opačný názor tvrdí, že primární volný čas se objevil již před industrializací, a to zejména ve škole, která oddělovala školní čas, tedy ten pracovní, od času žáků pro vlastní aktivity – čas volný (Vážanský, 2001, s. 22 – 23).

Volnočasové aktivity jsou odrazem individuální zájmové orientace, ale stávají se také výrazem společenské angažovanosti mladého člověka. V dnešní společnosti se objevuje snaha reagovat na negativní rysy a nežádoucí vlivy současné společnosti. Respektuje se různorodost, dynamičnost a proměnlivost života. Činnosti ve volném čase by měly vzniknout na základě svobodného rozhodnutí a člověk by do nich měl vstoupit s nějakým očekáváním a výsledkem tak má být příjemný zážitek a uspokojení (Hofbauer, 2004, s. 13). Volný čas je tak ideální pro činnosti odpočinku, zábavu, rozvoj zájmové sféry či ke zlepšení kvalifikace a účast na veřejném životě. Někdy se mluví i o činnostech polo volných, kam řadíme aktivity přinášející radost a zároveň i užitek, jako jsou ruční práce, zahrádkaření (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 10 – 11). Hlavním znakem volného času je svobodná volba činností. Zvolené aktivity musí člověka těšit, musí mu být příjemné a měl by z nich mít radost. Volný čas tak ovlivňuje rozvoj osobnosti. Ve volném čase člověk obnovuje své síly. může obnovovat síly jedince a být příležitostí pro rekreaci. K volnému času patří také setkávání se s přáteli, dobrá zábava, nové zážitky, klid a odpočinek. Pojem volný čas v lidech vyvolává příjemný pocit a hezké představy. Někdo si ho představí jako dobu nicnedělání, někdo naopak sportem či turistikou (Bendl, 2015, s. 118 – 120).

V roce 2006 se realizoval výzkum na téma *Trávení volného času* při Centru pro výzkum veřejného mínění sociologického ústavu Akademie věd České Republiky, kde odpovídalo 1071 respondentů starších patnácti let, kteří měli za úkol uvést 3 nejčastější činnosti ve volném čase.

Mezi nejčastějšími odpověďmi bylo sledování televize, aktivní sport, čtení knih a čas věnovaný rodině (Průcha, 2009, s. 382). Dle názoru autora, by dnes v tomto výzkumu převládala ještě jedna kategorie, a to čas strávený na internetu a hraním her, který by obsadil vrchní příčky.

Nyní by autorka práce ráda uvedla výzkum, který probíhá od roku 2015 a bude probíhat až do roku 2018. Tento výzkum se objevuje pod názvem *Proměny české společnosti*. K hlavním tématům šetření patří bydlení, práce a vzdělávání, rodinný život, zdraví a trávení volného času a politická či občanská spolupráce. Výzkum má na starosti Sociologický ústav Akademie věd ČR, CERGE-EI A Fakulta Sociálních studií Masarykovy univerzity. Sběr dat probíhá díky agentuře MEDIAN, s.r.o. a STEM/MARK, a.s. Šetření se zaměřuje na potřeby a přání v oblastech života jako je zdraví, vzdělání, práce a bydlení. Prvního ročníku se zúčastnilo 13 000 občanů ČR. Podle prvních výsledků výzkumu *Jak Češi tráví svůj čas?* bývá volný čas českých občanů soustředěn zejména do večerních hodin, mezi 19. a 22. hodinou, kdy se volnočasové aktivitě věnuje i 50 – 70 % české populace. Jen 15 % dotázaných si užívá volný čas i odpoledne. Například ženy na rodičovské dovolené v porovnání s ženou zaměstnanou mají podobné množství času. Studenti mají více volného času oproti ostatní populaci, přesto však méně než senioři. Průměrně každý den má jeden Čech 6,5 hodiny volného času. U pracujících to je 5 hodin denně. Nejčastější činností je pro české občany sledování televize. Mezi další aktivity, kterým lidé věnují průměrně 30 minut každý den patří četba, poslech hudby, věnování se sportu, procházky a internet – tyto aktivity provozuje jedna třetina dotázaných. S věkem se mění také skladba volného času. V porovnání sledování televize jako oblíbené denní aktivity vyšlo najevo, že dospělý člověk sleduje televizi 2 hodiny denně. Oproti tomu senioři ji sledují průměrně 3,75 hodiny denně. Celkem až 40 % seniorů holduje sledování televize, což je dvakrát více respondentů, než mladí lidé do 35 let, kteří uvedli činnost sledování televize jen ve 20 % průzkumu. Muži tak tento čas stráví více sportem, na internetu a hraním počítačových her, oddávají se tak více odpočinku než ženy až o 40 minut denně. Ženy více čtou a poslouchají hudbu (*Jak Češi tráví svůj čas?*, 2016).

Přestože jsou volnočasové aktivity ceněny více, pedagogové se potýkají s následujícími problémy (Bendl, 2015, s. 155):

- společenské nedocenení výchovy ve volném čase s prací pedagogů této oblasti;
- nevyhovující prostory a nedostačující materiální vybavení prostředí volnočasových zařízení;
- nedostatek finančních prostředků neziskových organizací;
- ve společnosti přibývá dětí s výchovnými problémy, a tak je motivování dětí pro aktivní zájmové činnosti obtížnější více než před tím (Bendl, 2015, s. 155).

1.1 Vymezení pojmu volný čas

„Volný čas tvoří relativně snadno dostupný prostor pro vzdělávání a představuje ideální příležitost k získání informací a životní orientace“ (Vážanský, 2001, s. 32).

Hofbauer (2004, s. 11) se zmiňuje o volném čase následovně *„Volný čas a systém jeho aktivit a institucí je dynamickou a málo ustálenou, mimořádně nadějnou a současně rizikovou oblastí života současného člověka“.*

Podle Pedagogického slovníku (Průcha, Mareš, Walterová, 2003, s. 274) volný čas je *„[...] čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). Na výchovu a vzdělávání ve volném čase je zaměřena pedagogika volného času. = výchova pro volný čas“.*

Vážanský (2001, s. 30) vymezuje negativní pojetí volného času, a to tak, že volný čas označuje jako *„[...] zbývající dobu celkového průběhu dne, která zůstala po pracovní nebo studijně podmíněném čase, úkolech v domácnosti a po uspokojení základních fyziologických potřeb“.* Hofbauer (2004, s. 13) toto vymezení nazývá *„zbytková reziduální teorie volného času“.* Hofbauer (2004, s. 13) uvádí volný čas označující dobu, kdy *„[...] člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutností zachovat a rozvíjet svůj život“.*

Pozitivní pojetí volného charakterizuje volný čas jako *„[...] disponibilní časový prostor, v němž by volný čas mohl pro jedince znamenat skutečnou svobodu. Je také dobou, v níž se individuum může nezávisle na jakýchkoli povinnostech výhradně svobodně realizovat a dělat to či ono, k čemu je nikdo nenutí a k čemu také není ani podvědomě nuceno“ (Vážanský, 2001, s.30).*

Pozitivním způsobem se dá vymezit také podle Kratochvílové (2004, s. 79) volný čas jako *„[...] čas na oddych, rekreaci, regeneraci fyzických a psychických sil, uvolnění po práci, studiu, na společenská setkání [...], na poznávání světa, života, ne seberealizaci v aktivitách, činnosti podle vlastních potřeb a zájmů, představ, tužeb, aspirací a hodnot“.*

Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2014 – 2020 definuje volný čas jako *„[...] doba, kdy člověk koná činnosti podle své vůle takovou intenzitou, aby si odpočinul, bez záměru produktivity pro prospěch společnosti“ (Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020, 2017).*

„Volným časem rozumíme tedy dobu odpočinku, rekreace, zábavy, ale i dobrovolného sebevzdělávání“ (Bendl, 2015, s. 120).

„Volný čas lze chápat jako optimální sociální prostor pro seberozvoj osobnosti i v oblasti její kreativizace. Zároveň je to prostor vhodný i pro cílené formy kreativizace. Optimální proto, že na rozdíl od prostředí pracovního (školy, profese) musí být při výchovném působení daleko více respektována autonomie jedince jeho zájem a spontánní spoluúčast (máme-li na mysli aktivity nabízené "zvenčí"). Kultivace tvořivost totiž důsledný respekt k individualitě (autonomii) a spontaneitě jedince již apriori nejen předpokládá, ale vlastně nutně vyžaduje“ (Spousta, 1994, s. 73).

Z předchozích definic lze shrnout různé názory tak, že volný čas je prostor pro vzdělávání, umožňující získání informací a životní orientaci, ale může být zároveň i rizikovou oblastí života jedince.

Negativní pojetí rozděluje čas běžného dne na volný a pracovní, kdy ten volný čas je v době, kdy člověk nepracuje. Naopak pozitivní vymezení volného času je zaměřené spíše na povahu a výsledek činností ve volném čase. Volný čas tak je časový prostor pro svobodu, nezávislost, svobodnou realizaci svých činností, tedy jako čas na oddech, rekreaci, regeneraci, relaxaci dle vlastních přání, potřeb, zájmů a hodnotové orientace. Vše musí být pro zábavu, ale i jako dobrovolné sebevzdělávání, vlastní rozvoj osobnosti – také v oblasti kreativity.

1.2 Funkce volného času

Činnosti ve volném čase mají plnit funkci regenerační a kompenzační. Volný čas má být prožíván svobodně, avšak bez nicnedělání a zahálky (Spousta, 1994, s. 116 – 117).

1. Horst W. Opaschowski (1976, s.195) v roce 1976 vymezil sedm základních funkcí volného času ve svém díle *Pädagogik der Freizeit*. Zkrácenou verzí těchto funkcí uvádí Hofbauer (2004, s. 15):
  - „Rekreaci (zotavení a uvolnění);
  - Kompenzaci (odstraňování zklamání a frustrací);
  - Výchovu a další vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení);
  - Kontemplaci (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavby);
  - Komunikaci (sociální kontakty a partnerství);
  - Participaci (podílení se, účast na vývoji společnosti);

- *Integraci (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů);*
- *Enkulturu (kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění, sportu, technické a další činnosti)“.*

Joffre Dumazedier (in Hofbauer, 2004, s. 14) vymezuje psychologické funkce volné času, zahrnující očekávání, naději, osvobození od požadavku práce a dalších zátěží života, ale i zábavu s rozptýlením. Člověk se musí rozvíjet ve vzdělávání, po umělecké i intelektuální stránce, ale také tu fyzickou. Naopak Roger Sue (in Hofbauer, 2004, s. 14) uvádí funkci psychosociologickou, sociální, terapeutickou a ekonomickou. Psychologická funkce má symbolizovat uvolnění, zábavu a rozvoj. Sociální funkce zas splňovat symbolickou příslušnost k sociální skupině a ekonomická funkce má vliv na uplatnění člověka v kariéře.

Hofbauer (2004, s. 13 – 14) určuje za hlavní funkce volného času odpočinek, zábavu a rozvoj osobnosti. Odpočinkem myslí znovuobnovení pracovní síly, zábavou zase zotavení duševní síly a rozvojem osobnosti má na mysli jako spoluúčast na vytváření kultury. Dalšími funkcemi jsou sociální, terapeutické a ekonomické. Sociální funkce zahrnuje socializaci, příslušnost, tedy vztah ke skupině a touhu po sociálním uznání.

Bendl (2015, s. 122) uvádí především výchovně-vzdělávací funkci, zdravotnickou funkci, sociální funkci a preventivní funkci. Tento autor nejspíše vycházel z inspirace Hájka, Hofbauera a Pávkové (2008, s. 70), kteří tyto funkce více rozvádějí. Výchovně-vzdělávací funkce usiluje o formování osobnosti vychovávaných a dosahování reálných cílů prostředků výchovy. Zdravotní funkce výchovně působí na zdravý tělesný, duševní a sociální rozvoj člověka. Sociální funkce řeší péči o děti, bezpečnost, navazování sociálních kontaktů, rozvoj komunikativních dovedností a sociálních kompetencí. Preventivní funkce zajišťuje prevenci negativních vlivů.

Kratochvílová (2004, s. 87) člení funkce volného času dětí a mládeže na:

- Zdravotně-hygienickou funkci;
- seberealizační funkci;
- formativně – výchovnou funkci pro rozvoj motivace a mravních vlastností, k formování osobnosti, ale i pro seberealizaci dítěte;
- socializační funkci – k navazování sociálních kontaktů a vztahů nejen s vrstevníky, ale i k sociálnímu učení, osvojování si společenských norem, vzorců chování a získávání zkušeností;
- preventivní funkci – pro smysluplné trávení volného času i jako prevence proti negativním společenským jevům ve společnosti.

„České oficiální dokumenty za funkce volného času pokládají relaxaci, regeneraci, kompenzaci, sociální prevenci a výchovu“ (Hofbauer, 2004, s. 15).

1.3 Determinanty volného času

Základním prvkem volného času je lidská osobnost, která je determinována věkem, pohlavím, psychickou i fyzickou kondicí, zdravotním stavem, profesionálním zařazením a příslušností ke společenské vrstvě (Spousta, 1994, s. 3). S tím také souvisí rozdělení determinantů volného času na vnitřní a vnější vlivy. Vnitřní determinanty mohou mít povahu psychologickou anebo biologickou. Dědičné faktory jako temperament, typ nervové soustavy, vývoj osobnosti či rozumové schopnosti patří pod psychologický faktor a zdravotní omezení, fyzická kondice i předpoklady k určitým činnostem jsou povahy biologické (Pávková, 1999, s. 17 – 36). Fyzická kondice mužů a žen je různorodá. Na jedné straně jsou špičkoví sportovci a na straně druhé jsou zde lidé obézní. Psychická kondice je dána temperamentem, energičností, výší inteligence a stupněm aktivity a volnou složkou osobnosti. To, jak člověk tráví volný čas se nejvíce mění s věkem. Předškolní dítě nerozlišuje volný čas od pracovního. Školní děti si vysvětlují svůj volný čas zejména jako volné odpoledne přes pracovní den a potom také víkend – volnou sobotu a neděli. (Spousta, 1994, s. 48, 50, 51).

Vnějšími determinanty je sociální prostředí, ovlivňující způsob trávení volného času. Mezi ně patří škola, zařízení pro volný čas, vrstevnické skupiny, hromadné sdělovací prostředky a místo, kde je volný čas tráven (Pávková, 1999, s. 17 – 36). Dalším limitujícím faktorem může být i místo a země, kde se narodíme (Spousta, 1994, s. 48, 50, 51). Důležitým determinanem ve výchově pro volný čas je i rodina. V minulosti se však zakládala instituce pro výchovu dítěte v době mimo vyučování – školní družiny. Očekávalo se, že tyto organizace převezmou část úkolů z rodinné výchovy, aby rodiče dětí mohli být zaměstnáni. Což přispělo k tomu, že veřejnost nabyla dojmu, že rodiny mají menší zodpovědnost za výchovu dětí. Rodinná výchova může mít vliv i na nepříznivé projevy v chování určitých skupin dětí a mládeže. Rodiče jsou nejdůležitějšími vychovateli a jsou zodpovědní za celou výchovu, nejen ve volném čase. Čas, který rodiče věnují výchově dětí je hodnota, závisající na činitelích kulturních, morálních i pedagogických. Předpokladem úspěšné rodinné výchovy je dobrý společný životní způsob rodičů a dětí. Výchova ve volném čase přináší příležitosti pro kontakty, zážitky a činnosti. Rodina musí být vnitřně stabilní, civilizovaná, musí mít nenarušenou a přirozenou strukturu a kulturní atmosféru. Rodina determinuje zdravou osobnost vyvíjejícího

se dítěte nejvýrazněji. Samotná rodina je ovlivňována materiálními faktory, psychologickými podmínkami rodinného prostředí, ale i po kulturní stránce. Rodiče mají možnost působit také při zdravotní a sportovní výchově svých dětí, ale také mohou výchovně zasahovat v rámci sexuální výchovy. (Spousta, 1994, s. 103, 105, 107, 109 – 113).

S rodinou se na výchově dětí podílí i škola a učitelé v době mimo vyučování; církevní organizace; státní, soukromé i nadační výchovné instituce; odborové, sportovní, zdravotnické, enviromentální a další organizace; hromadné sdělovací prostředky, jako je televize, tisk, internet, televize a společenské prostředí na lokální či regionální oblasti. Škola s rodinou formuje základy vztahu dítěte ke kráse v umění, v přírodním, společenském i estetickém prostředí. Rodina se má při ovlivňování volného času osobnosti doplňovat i podporovat se školou a s výchovnou organizací (Spousta, 1994, s. 106, 112, 120).

Rodina je primární prostředí, utvářející dětem příznivé podmínky k využívání volného času. Způsoby realizace jsou však odlišené, protože každá rodina má jiný sociální status, životní styl a vztah k potřebám každé rodiny. Celkem 50 % rodičů žáků se nepodílí na výběru zájmových činností. Polovina žáků ZŠ v Bučovicích tráví volný čas s rodiči 6 a více hodin o víkendu, což by mělo být více. Za ideálně strávený volný čas s rodiči žáci považují výlet do přírody, na hrady a zámky, potom návštěvy nákupních center a sledování televize a filmů. Výzkumné šetření proběhlo v roce 2016 (Spiritová, 2016, s. 29).

1.4 Volný čas dětí

Nejdříve je důležité pro tuto kapitolu definovat pojem dítě. Nejvýstižněji tento pojem definuje Úmluva o právech dítěti (přijata v roce 1989), a to následovně: „*Pro účely úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve*“. V ní se také objevuje ve článku č. 31 i to, že dítě má právo na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti odpovídající jeho věku.

Volný čas dětí se liší od volného času dospělých rozsahem volného času, obsahem volného času a mírou samostatnosti ve volném čase. Co se týká rozsahu volného času, tak děti a mládež mají většinou více volného času než dospělí. Problém, který nastává je takový, že jej neumí efektivně využít a vhodně vyplnit. Avšak existují i výjimky, kdy děti trpí nedostatkem volného času, někdy označovány jako přetěžované děti. Obsah volného času závisí na věkových zvláštěnostech věku osobnosti. Volnočasové aktivity dětí tak jsou více pestřejší, rozmanitější

než aktivity dospělých. Mírou samostatnosti se myslí to, že čím je dítě starší, tím si lépe organizuje volný čas samo. Vše závisí na jeho psychické i fyzické vyspělosti, jak ho ovlivňuje jeho rodina a co mu nabízí prostředí za volnočasové aktivity (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 66 – 67).

Díky tomu, že se společnost začala zajímat více o problematiku volného času dětí a mládeže, vznikly nové organizace pro trávení volného času, zejména v oblasti neziskových organizacích a v soukromé sféře. Tímto vznikly i nové příležitosti na pracovním trhu pro pedagogické pracovníky, označované jako pedagogové volného času, vychovatelé či animátoři. Pracují s dětmi a mládeží ve střediscích volného času, ve školní družině, ve školním klubu, anebo například na tábore (Vážanský, Smékal, 1995, s. 79 – 83). Od školy se očekává vytváření předpokladů pro úspěšný vstup příslušníků mladé generace do občanského, profesionálního i volnočasového života a ve spolupráci s rodiči, institucemi volného času rozvíjí a kultivuje zájmy a nadání, sociální vztahy i demokratické občanství. Volnočasové aktivity v rámci školy odkrývají zájmy a nadání dětí, rozvíjejí je (Hofbauer, 2004, s. 66).

Každé dítě je ovlivňováno výběrem činností ve volném čase vlastní rodinou, protože právě ta se stává pro něj prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zároveň však také sociální ochranou vytvářením hmotných podmínek. Záleží i na tom, jak velká a úplná rodina je, jak realizuje společně volnočasové aktivity uvnitř rodiny. Každý rodič by měl mít zájem trávit volný čas se svými dětmi pohromadě, má je podporovat a učit ke správnému přístupu k volnému času, aby mohly podobně trávit volný čas se svou budoucí rodinou v dospělosti. Funguje tak metoda nápodoba a reprodukce, kdy si dítě modeluje vzorce pozitivního trávení volného času rodičů a rodiny, ve které se narodilo. Záleží na individuálních i společných pravidelných zájmových činnostech v rodině. Ty mohou být například turistické, umělecké, zábavné či přírodovědné povahy. U všech druhů trávení volného času je důležité sledovat potřeby, zájmy a nadání dětí a nějakým způsobem na to reagovat (Hofbauer, 2004, s. 56 – 65).

Potřeba a snaha pedagogicky ovlivňovat volný čas dětí a mládeže vedla ke vzniku pojmu výchova mimotřídní, tedy aktivity realizované mimo povinnou školní výuku, mimo školní třídu, výchovu dobrovolnou například ve školní knihovně nebo i práce na školním časopise. Druhý pojmem je výchova mimoškolní, což jsou aktivity, konající se mimo školu. A to ve sdruženích a zařízeních volného času. V bývalém Československu tyto pojmy nepřispívaly ke komplexnímu chápání volného času dětí a mládeže a jeho pedagogického zhodnocování, avšak objevovaly se již od čtyřicátých let minulého století. Dnešní koncepce usilují o to, aby

školní vyučování probíhalo mimo třídy, a tak se škola otevírala dalším prostředím a učení se více pojilo s praxí. Tudíž i školní družiny by měly být v jiné budově než je škola (Hofbauer, 2004, s. 15 – 16).

Výchovným zhodnocování volného času zahrnuje oblast výchovy ve volném čase, výchovy prostřednictvím aktivit volného času a výchovy k volnému času. Do výchovy ve volném čase patří určitě dobrovolnost účasti na volnočasových aktivitách, která vytváří i možnosti a jisté způsoby jejich formování. Výchova prostřednictvím aktivit volného času směřuje k utváření individuálních rysů účastníka činnosti, k působení jeho mezi druhými lidmi. Cílem je osvojení si nových znalostí, dovedností a kompetencí v oblasti volného času. Výchova k volnému času zahrnuje reflexi volného času, odkrytí a využití obsahů aktivit a různých způsobů využívání volného času. Tuto výchovu lze považovat za klíč pro otvírání nových možností činností a rozvoje člověka (Hofbauer, 2004, s. 17 – 18).

1.4.1 Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy má v *Koncepci podpory mládeže na období 2014-2020*, označována také jako Koncepce 2020, jeden z cílů „[...] vytvářet příznivé a udržitelné podmínky pro účast dětí a mládeže v zájmovém a neformálním vzdělávání“ (Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020, 2017).

Tato koncepce se snaží v rámci opatření usnadňovat i začlenění dětí a mládeže s omezenými příležitostmi zlepšováním přístupu dětí a mládeže s omezenými příležitostmi k zájmovému nebo neformálnímu vzdělávání podporou využití potenciálu kulturních, společenských i vzdělávacích center k poskytování příležitostí k neformálnímu vzdělávání. Chce také podpořit projekty tohoto vzdělávání, zaměřené na integraci těchto dětí, ale i další vzdělávání a sdílení dobré praxe pracovníků s dětmi a mládeží s omezenými příležitostmi. Zavádí i následující opatření (Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020, 2017):

- podporovat vzdělávací aktivity, projekty a programy zaměřené na systematický rozvoj klíčových kompetencí pro komplexní rozvoj osobnosti;
- podpora rozvoje organizací neformálního a zájmového vzdělávání s důrazem na kvalitu vzdělávání, ale i organizace pracující s dětmi a mládeží s důrazem na inkluzivní přístup a mezigenerační dialog;
- vytvoření podmínek pro rozvoj činnosti školských zájmových zařízení s cílem zvýšit kapacitu pro potenciální účastníky a finančně zabezpečit jejich činnost;
- podpora rozvoje polytechnické výchovy a technických dovedností u dítěte;

- podpora inovací v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání ve smyslu smysluplného využívání moderních technologií s odborníky, výzkum v oblasti využívání volného času dětí a mládeže s reflexí výstupu v politice mládeže, vytváření příležitostí dobré praxe a pro další vzdělávání pracovníků pracujících s dětmi a mládeží v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání;
- Podpora vzájemné spolupráce škol a školských zařízení s nestátními neziskovými organizacemi, kulturními institucemi a dalšími zařízeními pracujícími s dětmi a mládeží, jako center vzdělanosti a kulturně-společenského zázemí v obci, zlepšování jejich spolupráce s knihovnami, muzei, ale i poskytování poradenství a metodické podpory v této oblasti;
- Vytváření příznivých a udržitelných podmínek pro účast dětí a mládeže a uznávání výsledků zájmového a neformálního vzdělávání v prohlubování spolupráce zaměstnavatelů se vzdělavateli, zviditelňování přínosů zájmového a neformálního vzdělávání ke zvýšení jeho celospolečenské prestiže s výsledky, ale i podpora účastníků v oblasti sebehodnocení a evaluace;
- Zvyšování informovanosti veřejnosti o významu nabídky volnočasových aktivit díky informačním a komunikačním technologiím, která vede k aktivnímu trávení volného času, podporovat šíření příkladů dobré praxe a rozvoj kritického myšlení dětí a mládeže;
- Motivovat děti a mládež k aktivnímu využívání volného času podporou mezigenerační i mezi vrstevníky dialogem, podporou kompetenci pro plánování a rozhodování o trávení volného času, vytvoření příležitosti z jejich potřeb, podněcováním zájmu dětí a mládeže o pohybové aktivity, o přírodní vědy a technické disciplíny;
- Přispívání k rozvoji talentu dětí a mládeže vytvořením podmínek pro rozvoj talentu ve formálním, zájmovém a neformálním vzdělávání, dlouhodobou a systematickou práci s talentovanými dětmi a mládeží a podporováním nabídky akcí, která podněcuje využívání kreativního a inovativního potenciálu dětí a mládeže (Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020, 2017).

Cílem Koncepce 2020 je podpora kvalitní práce a efektivních nástrojů pro kvalitní práci s cílovou skupinou dětí a mládeže ve věku 13-30 let, kdy základním nástrojem je zohlednění národních projektů jako je Klíče pro život, Kvalita a konkurenceschopnost v neformálním vzdělávání. Více o těchto projektech je možné najít na webových stránkách <http://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot> a <http://www.nidm.cz/k2>. Podpořit by se mělo i zájmové vzdělávání, o kterém se píše ve školském zákoně č. 561/2004 Sb., kdy zájmové vzdělávání probíhá podle školních vzdělávacích programů pod vedením

kvalifikovaných pedagogů, neposkytuje stupeň vzdělání, avšak zabývá se aktivitami pro rozvoj dětí a mládež a pomáhá ke smysluplnému naplnění volného času. Koncepce 2020 tak působí v oblastech formálního i neformálního vzdělávání, snaží se o uznání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení v oblasti práce s mládeží. Spolupracuje se středisky volného času, školními kluby a školními družinami, základními uměleckými školami, sportovními kluby a neziskovými organizacemi (Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020, 2017).

Podle *Koncepce 2020* (s. 31) zájmové vzdělávání „*poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti*“. Uskutečňuje se ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, především ve střediscích volného času, ve školních družinách či klubech a také v dalších školních zařízeních pro zájmové vzdělávání. Střediska volného času se podílejí také na péči o nadané děti, žáky a studenty. Také zabezpečují organizaci soutěží a přehlídek ve spolupráci se školami a jinými institucemi (Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020, 2017).

1.4.2 Zájmové vzdělávání

Cílem zájmové činnosti tak je vytvořit návyk na aktivní a společenský žádoucí využívání volného času. Volnočasové aktivity jsou významnou životní hodnotou, která rozvíjí osobnost dítěte a naučí ho kvalitně využívat volný čas. Dítě se musí nejdříve seznámit s širokou škálou volnočasových aktivit, mít pomoc při objevování vlastních dispozic a jejich rozvíjení, při sestavování racionálního režimu dne. Také si musí uvědomovat vlastní hodnoty a rozvíjet zdravé sebevědomí (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008).

Zájmové vzdělávání či neformální edukace klade důraz na spolupráci účastníků při volbě vlastních činností a cílů. V oblasti volného času se můžeme setkat se širokým spektrem metod, které aktivizují účastníky, aktéři pak vytvářejí vlastní poznatky, a to právě díky vlastním prožitým aktivitám na základě reflexe a sebepoznání. Aktivity ve volném času přinášejí člověku pocit sebeuspokojení a naplnění se. Svobodně zvolené zájmové aktivity mají úzkou vazbu na autonomní jednání i rozhodování a stávají se i základem pro konstituování odpovědnosti za vlastní chování. Jedinec má vlastní zájem a touhu zdokonalit se a prožít emotivně očekávanou mimoškolní aktivitu. Zákaz mimoškolních aktivit se využívá jako motivace ke zlepšení prospěchu, avšak tato motivace je nevhodná pro výchovu dětí (Průcha, 2009, s. 380 – 381).

Zájmové vzdělávání tvoří součást celoživotního učení. Je ukotveno v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání,

tedy ve školském zákoně. V § 111 je definováno jako „vzdělávání poskytující účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti“. Uskutečňuje se ve střediscích volného času, ve školských účelových zařízeních, ve školních družinách a školních klubech (Zájmové vzdělávání, 2017).

Dle vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání jsou školská zařízení pro zájmové vzdělávání součástí výchovně vzdělávací soustavy České republiky a musí být zapsána do rejstříku škol a školských zařízení. Tato vyhláška rozděluje školská zařízení pro zájmové vzdělávání podle účelu na výchovné, vzdělávací, zájmové, tematické rekreační akce, zajišťující osvětovou činnost. Tato zařízení mají důležitou roli při objevování a rozvíjení nadání i talentu u dětí a mládeže. Přijímají zájemce bez ohledu na rasový původ, národnost, pohlaví, náboženské vyznání a plní celospolečenskou roli tak, že výrazně přispívá k ochraně před rizikovým chováním a šířením sociálně patologických jevů mezi dětmi, ale také navádí ke smysluplnému využívání volného času dětí. Tato vyhláška také stanovuje podrobnosti o obsahu a rozsahu činnosti, organizaci zájmových školských zařízení a podmínkách jejich provozu, přijímání i úhrady za školské služby (Zájmové vzdělávání, 2017).

Ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání pracují kvalifikovaní pedagogičtí pracovníci – vychovatele, učitelé a pedagogové volného času. Toto podmiňuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, což je garancí kvality a odbornosti těchto vyjmenovaných pracovníků v oblasti volného času (Zájmové vzdělávání, 2017).

Odbor pro mládež MŠMT společně s Národním institutem dětí a mládeže zpracoval Metodiku pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání. Ta usnadňuje přípravu školního vzdělávacího programu, protože pro zájmové vzdělávání není vydán rámcový vzdělávací program. Školní vzdělávací program zařízení může naplňovat vzdělávací cíle, stanovené rámcovým vzdělávacím programem, zejména pak pro základní a zájmové vzdělávání. Mezi průřezová témata Rámcového vzdělávacího programu patří například osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, multikulturní, environmentální, mediální, etická výchova, ale i výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (Zájmové vzdělávání, 2017).

První kategorií je školské zařízení pro zájmové vzdělávání, kam můžeme zařadit vícero institucí. Patří sem středisko volného času, pod něž řadíme i dům dětí a mládeže, stanice zájmových činností. Mohou provozovat pravidelnou zájmovou činnost, táborem činnost, osvětovou činností, spontánní aktivity, organizovat soutěže a přehlídky, pracovat s účastníky individuálně i ve skupině. Školní družina může být zřízena jako samostatné zařízení nebo sloužit žákům jedné základní školy, do páté třídy. Maximální počet jedné třídy je 30 žáků

na jednoho pedagoga, s ohledem na druh vykonané činnosti. Základní formou je činnost pravidelná, ale i příležitostné aktivity nad rámec jednoho oddělení. Umožňuje účastníkům jak odpočinkové aktivity, tak i ty spontánní. Mohou se tam organizovat i zájmové útvary. Základní činností v družině je hra. Školní klub je určen žákům druhého stupně základní školy a žákům víceletých gymnázií. Základem činnosti klubu jsou zájmové aktivity jako kroužky, příležitostné akce či činnosti spontánní (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 142 – 147).

Druhou kategorií jsou školská výchovná a ubytovací zařízení, které zajišťují žákům a studentům vzdělávání, sportovní a další zájmové činnosti mimo vyučování. Sem patří domovy mládeže, internáty a školy v přírodě. Domovy mládeže je školské zařízení, které zabezpečuje žákům středních škol a studentům vyšší odborné školy ubytování, stravování a kvalifikované výchovné působení, které pak vede k plnohodnotnému využívání volného času. Ve skupině je 20-30 žáků či studentů. Žáci vykonávají každý den přípravu na vyučování. Internáty jsou určeny pro žáky se zdravotním postižením a často se pojem internát a domovy mládeže v laické veřejnosti zaměňuje (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 148).

Do výchovných zařízení pro ústavní výchovu se zařazuje diagnostický ústav, výchovný ústav, dětský domov a dětský domov se školou. Dětský domov splňuje roli ústavní výchovy dětí. Zajišťuje dětem péči, kterou nemůžou mít v rodině, nemohou být osvojeni či umístěni v jiné formě rodinné péče. Je pro děti od 3 do 18 let, případně pro studenty, kteří se připravují na své povolání (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 149).

Nestátní neziskové organizace jsou dalším subjektem, které mohou pracovat s dětmi a mládeží. Patří sem Skaut, Pionýr, organizace Duha, Česká tábornická unie, Sokol, zájmová sdružení hasičů a velké množství různých sdružení při školách a školních zařízeních (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 149 – 150).

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež je zařízení pro osoby v obtížné životní situaci, které jsou ohroženy sociálně patologickými jevy nebo mají jistý životní styl, neakceptovatelný společností. Účast je bezplatná a anonymní. Účastníci zde mohou trávit volný čas, toto zařízení však zajišťuje i nabídku sociálních služeb, která je založená na kontaktní práci s klienty, situační intervencí, základním poradenstvím, Snaží se také o aktivity zaměřené na prevenci (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 150 – 151).

1.5 Význam volného času dětí a mládeže z hlediska prevence rizikového chování

Pojmy jako je drogová závislost, gamblerství, agresivita i nesnášenlivost se označují jako sociálně patologické jevy, mezi něž patří i záškoláctví, rasismus, vandalismus, anebo také závislost na politickém či náboženském extremismu. A právě před tímto je nutné preventivně působit na jedince. V zájmových aktivitách se musí vytvořit bezpečný prostor pro děti a mládež, ale také je vychovávat ke zdravému životnímu stylu, k osvojení si pozitivního sociálního chování a díky kvalitní zájmové činnosti přinést účastníkům autentické zážitky a kladné emoce (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 192).

Při práci s dětmi je důležité při volnočasových aktivitách zajistit bezpečnost, fyzickou, psychickou i sociální. Před každou činností se musí provádět poučení, které se zapisuje do pedagogické dokumentace. V rámci zajištění bezpečnosti je důležitá průběžná rizikového chování i sociálně patologických jevů ve společnosti (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 198). „*Pojem sociálně patologické jevy je pojmem sociologickým a postihuje fatální jevy ve společnosti (alkoholismus, krádeže, vraždy apod.), k nimž mimo jiné také musí směřovat opatření primární prevence. Ve školním prostředí pedagogové pracují s rizikovým chováním, které zahrnuje širší spektrum jevů a vůči němuž zaujímají účinná primárně preventivní opatření s cílem minimalizace projevů i rizik takového chování a případně je diagnostikují a následně přijímají efektivní opatření. Jedná se o práci s jedincem, nikoliv s fenoménem*“ (Prevence rizikového chování, 2016). „*Prevence znamená něčemu předcházet, vytvořit takové návyky a hodnotové orientace, aby se u dětí vytvářel vnitřní obranný mechanismus proti aktivnímu podílu na negativních jevech*“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 193). Prevence se snaží zabránit rizikovému chování a omezit škody způsobené v oblastech:

- agrese, šikana, kyberšikana, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus, homofobie a xenofobie, domácí násilí,
- drobné krádeže
- záškoláctví, vandalismus; negativní působení sekt
- užívání návykových látek, závislostní chování, netolismus, gambling, spektrum poruch příjmu potravy
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, sexuální rizikové chování (Prevence rizikového chování, 2016).

Mezi další negativní jevy ve společnosti, které mohou ohrožovat jedince patří i domácí násilí, týrání, zneužívání dětí a poruchy příjmu potravy. A tak se ve výchovných programech používá prevence dle stupně ohrožení dítěte. Nejdříve je však důležité rozpoznat a interpretovat tyto jevy. Organizovaná zájmová činnosti by se měla snažit v osobnosti dítěte či mládeže vytvořit návyky na aktivního a společensky žádoucího využívání volného času, protože právě volnočasové aktivity mají rozvíjet tuto osobnost a naučit je kvalitně využívat volný čas (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 192 – 193).

Na webových stránkách www.prevence-info.cz lze najít legislativní dokumenty, týkající se primární prevence rizikového chování, metodické materiály MŠMT a další dokumenty z oblasti primární prevence. Tyto legislativní dokumenty lze najít v příloze č.1.

Tato kapitola byla zařazená v diplomové práci proto, je důležité preventivně působit proti výskytu sociálně patologickým jevům ve společnost právě výchovou ve volném čase.

„Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti“ (Prevence rizikového chování, 2016).

Primární prevence tak může být specifická i nespecifická. Mezi nespecifickou primární prevencí zařazujeme aktivity podporující zdravý životní styl, osvojení si pozitivně volnočasových aktivit. Jako specifickou primární prevencí označujeme předcházení výskytu rizikového chování. Dalším typem je i všeobecná prevence, působící na osoby s tendencemi k rizikovému chování, dále prevence selektivní, která je pro žáky s předpokladem k rizikovému chování a indikovaná prevence, jež se používá u osob, u nichž byl již zaznamenán výskyt rizikového chování ve škole či v rodině (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 192 – 193).

Specifická primární prevence zahrnuje aktivity a programy, které jsou zaměřené na předcházení a omezování výskytu různých forem rizikového chování žáků. Jde o všeobecnou prevenci, selektivní prevenci a indikovanou prevenci. Všeobecná prevence se zaměřuje na širší populaci, kde byl dříve zjišťován rozsah rizika. Selektivní prevence se zaměřuje na skupinu žáků, u nichž lze předpokládat výskyt rizikového chování. Indikovaná prevence je zaměřená na jednotlivce a skupiny s vyšším výskytem rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole či mezi vrstevníky (Prevence rizikového chování, 2016).

Nespecifickou primární prevencí se označují aktivity, podporující zdravý životní styl a osvojování si pozitivního sociálního chování prostřednictvím využívání a organizace volného

času. Tento typ prevence má význam v kontextu aplikace efektivních a vyhodnotitelných specifických programů (Prevence rizikového chování, 2016).

Za neúčinnou primární prevencí se považuje zastrasování, triviální přístup, jednorázové akce, sledování filmu, nezapojení žáků do aktivit, nerespektování názorů žáků, hromadné kulturní a sportovní aktivity či návštěva historických a kulturních památek s pasivní účastí účastníků (Prevence rizikového chování, 2016).

Za neúčinné metody lze považovat jednorázové akce, kde se pouze předávají informace a žáci jsou zastrasováni. V zájmových útvarech by měly být děti vedeny k osvojování si sociálních kompetencí a dovedností (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 193).

Interaktivní programy slouží jako účinná metoda pro žáky k tomu, aby čelili sociálním tlakům, ke zkvalitňování komunikace, zdolávání konfliktů a ve stresové situaci, ale také ke zvyšování sebevědomí (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 193). Každá škola musí mít vyhotovený dokument, zaměřený na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální vývoj a komunikační dovednosti. Tento dokument se nazývá Preventivní program, dříve označován jako minimální preventivní program. Ten je založen na podpoře aktivit žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení učitelů školy a spolupráci zákonných zástupců s nezletilými žáky školy. Preventivní program je zpracován vždy na jeden školní rok školním metodikem prevence, vychází z preventivní strategie školy a podléhá kontrole České školní inspekce. Na závěr roku je hodnocená jeho efektivita a kvalita právě těmi strategiemi primární prevence. Hodnocení bývá ve výroční zprávě školy (Prevence rizikového chování, 2016).

Všeobecná primární prevence jsou dlouhodobé kontinuální program primární prevence rizikového chování, zahrnující celou populaci, komunitu či školu. Cílem je předcházení rizikovému chování. Zařadit sem lze školní preventivní programy a metody, dlouhodobé provázané aktivity, respektující různé cílové skupiny s jejich potřeby a odlišnostmi. Velkou roli zde hrají i rodiče dětí a komunita školy, kteří vytváří prostředí školy, vzájemnou interakcí a důvěrou (Prevence rizikového chování, 2016).

Selektivní primární prevence se zaměřuje na rizikové skupiny, jež mají podmíněné rizikové chování právě biologickými, sociálními a environmentálními faktory. Důležité je včas a efektivně řešit problémy rizikových skupin, aby problémy v chování nenastaly. Naopak indikovaná prevence se zaměřuje na skupiny, u nichž je riziko jevu či chování viditelné.

V rámci prevence se jen zohlední míra rizika a zvolí se kombinace intervencí, které podpoří změnu chování (Prevence rizikového chování, 2016).

Jako záměry prevence lze označit výchovně-vzdělávací cíle, kterými jsou následující:

- uspokojení a kultivace potřeb účastníků,
- seznamování se s možnými zájmovými aktivitami pro rozvoj zájmů,
- pomoc při objevování dispozice jedinců či jejich specifických schopností,
- podpora snahy o sebevýchovu a utváření vlastních žádoucích rysů osobnosti,
- podpora zdravého tělesného rozvoje a fyzické zdatnosti,
- výchova ke zdravému životnímu stavu a vlastní zodpovědnosti za sebe a vlastní zdraví i chování,
- dbalost na dodržování psychohygieny, racionálního denního režimu,
- učení se účinným antistresovým programům a podporovat tak autoregulační systémy,
- posílení citové vazby, nácvik komunikačních dovedností,
- zvyšovat sociální kompetence rozvojem sociální orientace a spolupráce při tvorbě programu, učit se objektivně hodnotit své jednání a přijímat důsledky za své chování,
- vytvářet společensky žádoucí hodnotovou orientaci, posilovat úctu k hodnotám, porozumění, toleranci,
- pokládat základy právního vědomí a respektovat právní ustanovení (uvědomit si práva a povinnosti),
- vytvářet u dětí a mládeže sebevědomí, posilovat schopnost nepodléhat cizím negativním vlivům (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 194).

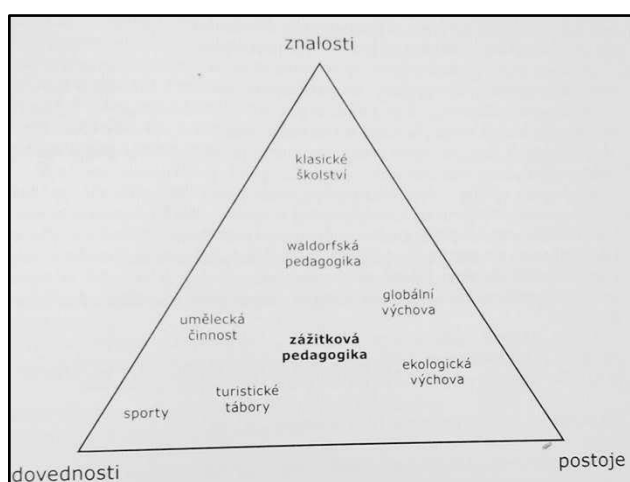
2 Zážitková pedagogika

R. Macků (2015, s. 54) definuje zážitkovou pedagogiku na základě srovnání definic jako „...vědní obor, který reflektuje praxi výchovy, jež využívá zážitku jako prostředku celostního rozvoje člověka“.

„Zážitková pedagogika je koncept užívající jako prostředek autentický prožitek, se kterým dále pracuje, ve smyslu vyvolání budoucích výchovných změn jedince“ (Másílka, 2013, s. 31).

„Zážitková pedagogika se vymezuje jako jeden z proudů reformní pedagogiky, který v zážitku spatřoval ústřední zřetel výchovných a vyučovacích snah“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 56).

Výchovu a vzdělávání ovlivňují tři zdroje, ze kterých pramení chování a život lidí, jejich znalosti, dovednosti i postoje. Těmi zdroji jsou dovednosti, postoje a znalosti. Právě pedagogické směry se liší v tom, ze kterých zdrojů vychází. Například běžné školství vychází ze znalostí, kdežto umělecká činnost z dovedností, a naopak ekologická výchova z postojů. Avšak zážitková pedagogika stojí tak nějak uprostřed v trojúhelníku, mezi těmito třemi zdroji, jak je možné vidět na obr. č. 1: Pedagogické směry a jejich zaměření, avšak tento obrázek je jen zjednodušený, pedagogické směry nelze takto přesně definovat (Pelánek, 2008, s. 19). Autorka tento zdroj začleňuje, pro pochopení postavení zážitkové pedagogiky v porovnání s ostatními směry v pedagogice a v závislosti na znalostech, dovednostech a postojích.

Obr. č. 1: Pedagogické směry a jejich zaměření (Pelánek, 2008, s. 19)

Zážitková pedagogika se zaměřuje především na dovednosti, postoje a principy učení se prostřednictvím zážitku a rozšiřování komfortní zóny dobrodružstvím. Pojem zážitková pedagogika lze nahradit názvem výchova zážitkem, výchova prožitkem, zážitková výchova,

výchova dobrodružstvím (Pelánek, 2008, s. 14 – 15). Nejvíce se využívá fenoménu hry jako prostředku, reflexe a hodnocení ke zlepšení. Cílem zážitkové pedagogiky je rozvoj jedince po všech jeho stránkách osobnosti. (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 12). Charakteristickým rysem zážitkové pedagogiky je možnost v podnětně chudém prostředí získávat bezprostřední, celistvou a emocionální zkušenost pro svobodné jednání. Zážitková pedagogika souvisí i s adrenalinovými aktivitami, které bývají přitažlivé především pro mladé lidi. Principem těchto činností je prohloubený a zjemněný zážitek, jenž způsobuje větší intenzitu a výraznější prožití napětí (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 56-57).

Cílem zážitkové pedagogiky je vyzkoušet aktivní postavení, tedy pohotovost či připravenost k zahájení aktivního života jednotlivce (Vážanský, 2001, s. 135).

Mezi prvky zážitkové pedagogiky patří učitel/instruktor, aplikace poznatku a čas pro reflexi (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 21 – 22). Pedagogika zážitku má přístupy, k vytváření situací, které umožňují vlastní, originální a konkrétní prožití činnosti a odhalit tak známé oblasti, dosáhnout vědomostí, ale i získat nové poznatky (Vážanský, 2001, s. 135). Pro učení díky zážitku jsou vhodnější dovednosti a postoje, jako je sociální učení, měkké schopnosti, za které považujeme práci v týmu, vedení lidí, vztahové a komunikační dovednosti. Vhodné jsou i životní postoje a metody k řešení problémů, jako je to kritické myšlení (Pelánek, 2008, s. 21).

V České republice se prožitkovým učením zabývá známá Prázdninová škola Lipnice, Hnutí GO, instruktoři z Brna, Junák, Egredior, Česká cesta, všichni vycházející z principů Project Adventure. Všechny tyto organizace cílí na dlouhodobou spolupráci s postupným rozvojem osobnostních kompetencí studentů. Kdežto Prázdninová škola Lipnice pořádá spíše krátkodobé a jednorázové akce, s cílem silného prožitku účastníků a porozumění vlastním slabým a silným stránkám (Činčera, 2007, s. 14 – 15).

Česká zážitková pedagogika využívá různé modely zkušenostního učení. Tyto modely však vychází ze zahraničních konceptů. Někdy však samotný zážitek nestačí pro dosažení cíle, a tak se uplatňuje prožitek zpracován zpětným uvažováním, diskuzí či kreativitou v procesu poznání ve stálé emoční návaznosti na něco, co právě účastníci procesu prožívají. Všechny modely se dělí podle počtu kroků, tedy stupňů. Tyto modely však nejsou dané, nelze v praxi určit přesný počet kroků v procesu učení, modely tak vedou ke stereotypnímu cyklu a chybí i výzkum těchto modelů (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 34 – 35).

Jednostupňový model pracuje pouze se zážitkem pro učení a výběrem těch správných prostředků. Dvoustupňový model řeší pouze zážitek a následující reflexi (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 35). Třístupňovým modelem se může pojmout ze dvou způsobů. Prvním způsobem se skládá ze zážitku-reflexe-plánování. Druhým styl tvoří tak pozorování okolí – promýšlení znalostí

a zkušeností podobných situací. Kombinuje tak znalost z minulosti, pozorování, zážitků i aktivitu. Každý ze zážitků v sobě nese něco ze zážitků předešlých, ale také ovlivňuje kvalitu těch, které teprve následují. A tak vyplývá růst osobnosti po fyzické, intelektuální i morální stránce. Úkolem školitele tak má být hlídání tohoto růstu, zhodnotit daný prožitek a odhadnout jakým směrem se bude rozvíjet a zda postoje člověka vedou k dalšímu pozitivní růstu osobnosti (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 35 – 38).

Mezi nejznámější model patří čtyřstupňový Kolbův model. Ten se skládá z konkrétní zkušenosti, ohlédnutím, zobecněním a z aktivního zkoušení (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 34 – 35).

Pětistupňový zahrnuje tři modely – Joplinův, Kellyho a model od Pfeiffer & Jones. Joplinův model tvoří soustředění – akce – vyzdvižení důležitého – zpětná vazba – rozbor. Kellyho model se zabývá setkáním – schválením – zkoušením – předvídáním – investováním. Model Pfeiffer & Jones řeší konkrétní zkušenost – publikování – proces diskuze a zkoumání – generalizace – aplikace (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 35).

Nejvíce stupňovým modelem je ten Priestův – má šest stupňů. Nazývá se „zkušenostní učení a posouzení nového přístupu“, je složen ze zkušenosti, indukce, generalizace, dedukce, aplikace a zhodnocení. Jde o postup opačný, než je zvykem, tedy „zdola nahoru“ (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 35, s. 49).

2.1 Pojmy zážitek, zkušenost a prožitek

Český koncept zážitkové pedagogiky pracuje s pojmy jako prožitek, zážitek a zkušenost v procesu dramaturgie plánovaných situací. Zážitková pedagogika je odvozená od slova zážitek, což označuje duševní jev, který jedinec prožívá, bývá subjektivní a emočně provázaný (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 12).

Ze zážitku vychází zkušenost, která je výsledkem uvědomování a jednání v situacích emočně zabarvených a hodnotných. Zkušenost lze získat nejen z přímého prožívání, ale i z komunikace, pozorování či z knih (Kirchner, 2009, 24, 26). „*Zkušenost je to, co bylo uchováno v paměti individua, a je aktivně užíváno*“ (Kirchner, 2009, s. 26). Podle pedagogického slovníku (Průcha, Mareš, Walterová, 2003, s. 312) má slovo zkušenost mnoho významů. Zkušenost je:

„*[...] obecně poznávání světa, které se opírá o smysly, prožitky, sociální styk a praktickou činnost*“,

„prostředek i cíl některých pedagogických směrů. Předpokládají, že žáci aktivně vyhledávají jisté poznatky a činnosti („pokoušejí se o něco“), i pasivně zakoušejí důsledky něčeho („zakouší něco“), počítají s individuální zkušeností žáků, se zvědavostí, iniciativou. = činná škola, činnostní učení, učení založené na zkušenostech, pracovní výchova“.

Individuální zkušenost se skládá z individuálních vědomostí, návyků, zájmů a sociálních vztahů pro jednoho daného člověka, naopak kolektivní jsou určené pro skupinu společenství lidí (Průcha, Mareš, Walterová, 2003, s. 312).

Pojmy zážitek a zkušenost se v anglickém jazyce označují jako *experience*. Avšak toto slovo v českém jazyce označuje pouze zkušenost. Čeština skrývá ve slově zkušenost i význam ponaučení. Zkušenost může být doprovázená zážitkem i bez zážitku. A zároveň zážitek může být zkušeností. Zkušenost i zážitek bývají spjaty se silnými emocemi, tělesnými nebo materiálními následky, avšak zkušenost může být i bez emocí (Oberfalzer in Gintel, Jirásek, ed., 2013, s. 232).

Pojem prožitek je pojem, který se používá pro zatraktivnění nabídky různých aktivit ve volnočasové sféře v oblasti aktivní rekreace a sportovních aktivit. (Kirchner, 2009, s. 3). Znakem prožitku je nenahraditelnost, jedinečnost, individuálnost, intencionálnost, komplexnost a nepřenositelnost (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 12). Může mít různou intenzitu, je jedinečný a přispívá k lepšímu poznání sebe samého i místa ve skupině (Kirchner, 2009, s. 8-9). Prožitek je pokládán za „*emocionálně zabarvenou evidenci minulého, přítomného a očekávaného*“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 175). Každý prožitek je jedinečný, může nastat jen jednou na jednom místě, v jednom prostoru. K prožití prožitku je potřeba mít nalezenou mysl. Intenzivní naplnění prožitku umožňují aktivity, kde je nejasný výsledek a objevují se obavy z překonání překážky. Jde o aktivity dobrodružné a rizikové, jako je například horolezectví nebo lanové aktivity. Tohoto využívá tzv. zážitková turistika. Je důležité, aby prožitek byl co nejintenzivnější, v co nejkratším čase. Chce-li někdo pracovat s prožitky druhých osob, musí je nejdříve co nejlépe poznat, aby byl schopen pochopit, co se druhému honí hlavou. Prožitek je nezbytnou součástí psychické rovnováhy jedince (Kirchner, 2009, s. 8 – 9). Hlavní podstatou prožitku je předurčená vnitřní akceptace individuem podmínkami. Kvalita prožitku se váže na emoce jedince. Prožívání člověka je důležitým nástrojem k uchopení jeho duševní činnosti, tedy jako kvalita jeho emočního rozpoložení (Kirchner, 2009, s. 4).

2.2 Principy zážitkové pedagogiky

Zážitková pedagogika vychází z principu cyklu učení prožitkem, flow, komfortní zóny a také z principu dobrovolnosti (Činčera, 2007, s. 15). Základním prvkem zážitkové pedagogiky je energie, kterou člověk vynaloží pro získání zážitků. Pro intenzivnější a zapamatovatelnější zážitek ve výchově je potřeba vynaložit více energie. K tomu, aby se člověk naučil něco skrze zážitek, je potřeba, aby svou zkušenost zpětně ohodnotil. Touto reflexí pak díky nabytým zkušenostem přichází nová zkušenost a proces tak probíhá v nekonečné spirále. Toto je Kolbův cyklus (Pelánek, 2008, s. 21).

Za základní princip zážitkové pedagogiky se dá považovat získání a prožití bezprostřední zkušenosti, která je zachycena uvnitř osobnosti, jedincem zevnitřněna a prohloubena. Toto vše vytváří předpoklad pro to, že zážitek bude mít trvalý vliv na jednotlivce. Činnosti musí podporovat osobní rozvoj získáním limitních zkušeností, reflektováním vzorců rolí a schémat chování. Mezi zásady patří demokratická spolupráce zúčastněných, učení se na důsledcích vlastního jednání, hromadné zdolávání úkolů, společné mínění, pocit spravedlnosti, schopnost organizace a osvědčení se v nečekané situaci (Vážanský, 2001, s. 35 – 36).

Využívání dobrodružství ve výchově se pojí s pojmem riziko. To může přinášet nebezpečí i příležitost se posunout vpřed. Dobrodružství je spojeno s přírodou, výzvou, adrenalinem, vzrušením, zážitkem, vykojením ze života, překonáváním hranic, intenzitou a očekáváním (Kirchner, 2009, s. 27 – 28).

2.2.1 Rozšiřování komfortní zóny

Cílem pedagogů v oblasti zážitkové pedagogiky je, aby účastníci prožívali akci jako dobrodružství, které zvyšuje atraktivitu i zábavnost vlastního učení a posiluje tak jeho účinek k lepšímu zapamatování (Pelánek, 2008, s. 22-23). Strategii pro instruktory zážitkových akcí tak je právě toto rozšiřování komfortní zóny a uvědomování si individuálních hranic zóny učení. (Činčera, 2007, s. 19)

Mezi základní zóny patří zóna komfortní, zóna učení, zóna ohrožení, zóna nemožného. Zóna ohrožení představuje osobní možnosti posunu. Komfortní zóna je ohraničená (Pelánek, 2008, s. 22-23). „*Komfortní zóna je oblast, kde se cítíme dobře. Je tvořena situacemi, ve kterých se člověk cítí bezpečně, přičemž nejde jen o bezpečnost fyzickou, ale i psychickou*“ (Pelánek, 2008, s. 22).

Zóna nemožnosti představuje to, na co si lidé netroufnou, i když by mohli a měli na to. Každý člověk má různě posunuté hranice zón. Pro někoho je dotýkání nepříjemné a má jej zařazené v zóně učení a pro někoho to je běžná záležitost má jej zařazené v zóně komfortní. Pokud jedince psychicky podpoříme, vyřadíme jej mimo komfortní zónu a on tuto novou situaci zvládne, rozšířil si tak svou komfortní zónu. A v té samé situaci pak bude víc jistější a jeho život o to bohatší. Ideální je situace na rozšiřování této zóny, kdy se bytost cítí bezpečně, ale zároveň je to pro něj dobrodružství (Pelánek, 2008, s. 22 – 23). Pokud však jedinec neuspěje, selže, tak se neúspěchem jeho komfortní zóna zmenší, stejně tak se sníží jeho víra ve vlastní dovednosti (Činčera, 2007, s. 19).

2.2.2 Plynutí (*flow*)

Mezi principy zážitkové pedagogiky patří i koncept plynutí – flow. Ten říká, že nejlépe se lidé učí, pokud pracují se silným zaujetím a pocity v tom okamžiku jsou radostné a naplněné. Plynutí tak znamená „stav dokonalé koncentrace člověka na právě vykonávanou činnost“ (Macků, 2015, s. 61). Stav plynutí je spojován s vědomím rovnováhy mezi schopností a náročností úkolu, jasnými cíli, zpětnou vazbou, zapomenutí na sebe sama, s pocitem kontroly nad věcí, zkreslením vnímání času, koncentrací jen na úkol a ztrátou vědomí fyzických potřeb (Kolář, 2013, s. 36). Emoce v tomto stavu nejsou ventilovány, ale jsou konstruktivní, tudíž mají flow-potenciál a přenesou se do našeho „já“ a jsou tak komplexnější (Macků, 2015, s. 61).

3 Motivace dětí

Motivace je klíčovým fenoménem pro pochopení života, sloužící k tomu, aby uspokojoval potřebu individua, který vyjadřující nedostatky ve fyzickém a sociálním bytí. Motivace pomáhá fyzickému i psychickému zdraví jedince a k jeho fungování jako společenské bytosti (Nakonečný, 2014, s. 46 – 50).

Motivace tak může znamenat příčinu pohybu, důsledek změn stavu a organismu, výklad ve smysluplných souvislostech, ale i proces zkoumání a usměrňování vnitřních procesů člověka k aktivitě a udržení chování (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 63 – 64). Motivace určuje lidskou aktivitu. Vyjadřuje dynamickou stránku chování a odpovídá na otázky, proč je člověk aktivní. Motivovat lidi je měnit jim signály z okolního světa, aby viděli a vyhodnocovali jinak. Motivace je motorem konání. Na schopnosti být motivován se podílí molekulární a molární složka motivace. Molekulární část je biologické povahy a je to například genetická informace, dědičnost, hladiny hormonů v krvi či imunitní systém. Molární složka se vztahuje k tomu, co využijeme my sami ze sebe (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 64).

Mezi biologické aspekty motivace řadíme nedostatky fyzického bytí, biologické potřeby, biogenní zdroje motivace, biologické faktory motivace, vrozené regulační mechanismy, biogenní motivy, vliv neurotransmiterů, funkčnost mozku a vývoj mozku, ale i neurofyziologické vysvětlování motivace. Mezi sociokulturní aspekty motivace lze zařadit sociální zkušenost, altruismus, kulturní faktory, normy v kultuře, kulturní hodnoty a partnerské vztahy (Nakonečný, 2014, s. 126 – 40).

Lze rozlišit motivaci vnitřní a vnější. Mezi vnitřní motivaci řadíme to, co chceme a máme rádi. Vnější motivaci jsou vyvolané podněty, které když přestanou působit, motivace se postupně utlumí. Proto má vnitřní motivace vyšší trvanlivost, nežli ta vnější (Mešková, 2012, s. 93).

„Job performance is viewed as a function of three factors and is expressed with the equation below. Mitchell, T. R. (1982). Motivation: New directions for theory, research, and practice. Academy of Management Review, 7, 80–88; Porter, L. W., & Lawler, E. E. (1968). Managerial attitudes and performance. Homewood, IL: Dorsey Press. According to this equation, motivation, ability, and environment are the major influences over employee performance. Motivation is one of the forces that lead to performance. Motivation is defined as the desire to achieve a goal or a certain performance level, leading to goal-directed behavior. When we refer to someone as being motivated, we mean that the person is trying hard to

accomplish a certain task. Motivation is clearly important if someone is to perform well; however, it is not sufficient. Ability—or having the skills and knowledge required to perform the job—is also important and is sometimes the key determinant of effectiveness. Finally, environmental factors such as having the resources, information, and support one needs to perform well are critical to determine performance. At different times, one of these three factors may be the key to high performance. For example, for an employee sweeping the floor, motivation may be the most important factor that determines performance. In contrast, even the most motivated individual would not be able to successfully design a house without the necessary talent involved in building quality homes. Being motivated is not the same as being a high performer and is not the sole reason why people perform well, but it is nevertheless a key influence over our performance level“ (Mitchell, 1982).

Následující text překlad předchozího textu, vztahujícímu se k motivaci výkonu: „*Výkonnost práce je vnímána jako funkce tří faktorů a je vyjádřena níže uvedenou rovnicí. Mitchell, T. R. (1982). Motivace: Nové směry pro teorii, výzkum a praxi. Academy of Management Review, 7, 80 - 88; Porter, L.W. & Lawler, E.E. (1968). Manažerské postoje a výkon. Homewood, IL: Dorsey Press. Podle této rovnice jsou hlavními vlivy na výkon zaměstnanců motivace, schopnost a životní prostředí. Motivace je jednou ze sil, které vedou k výkonu. Motivace je definována jako touha dosáhnout cíle nebo určité úrovně výkonu, což vede k cílenému chování. Když se budeme odvolávat na někoho jako na motivace, myslíme, že se člověk snaží těžko splnit určitý úkol. Motivace je zjevně důležitá, pokud má někdo dobře fungovat; Nicméně to nestačí. Schopnost - nebo mít dovednosti a znalosti potřebné k výkonu práce - je také důležitá a je někdy klíčovým faktorem efektivity. A konečně, faktory životního prostředí, jako je například získání zdrojů, informací a podpory, které člověk potřebuje k dobrému výkonu, jsou rozhodující pro určení výkonu. V různých časech může být jeden z těchto tří faktorů klíčem k vysokému výkonu. Například pro zaměstnance zametáním podlahy může být nejdůležitějším faktorem, který určuje výkon, motivace. Naopak, i nejvíce motivovaní jedinci by nebyli schopni úspěšně navrhnout dům bez potřebného talentu zapojeného do budování kvalitních domovů. Být motivován není stejný jako být vysoce výkonný a není jediným důvodem, proč lidé dobře fungují, ale přesto je to klíčový vliv na naši výkonnost“ (Mitchell, 1982). Z doslovného překladu lze vyvodit, že pracovní výkon je ovlivňován třemi faktory – motivace, schopnosti a životní prostředí. Motivace je síla vedoucí k výkonu, definována jako přání k dosažení cíle či určité úrovně výkonu, tak aby bylo chování cílené. Být motivován neznámá, že jedinec bude vysoce výkonný, avšak motivace má klíčovou roli v ovlivňování výkonu. Dalšími důležitými determinanty, tedy druhou složkou výkonu, jsou schopnosti, dovednosti či znalosti. Posledním*

faktorem je životní prostředí, ekologické prostředí. To má být zdrojem informací i pro podporou člověka (Mitchell, 1982).

Existují tři podmínky pro dosažení výkonu – odpovídající schopnosti, dostačující vnější podmínky a pevná vůle. Nejen při nějakém výkonu, ale i ve výchovném procesu je tak důležitý model motiv – cesta – cíl. Postup k cíli nebývá lehký ba naopak ztížen o překážky a dalšími faktory. Mezi takové překážky patří například strach, počasí, materiální podmínky, finanční situace rodiny a vnitřní demotivace (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 65 – 67). Demotivací může být hlad, žízeň, problémy s dýcháním, poruchy spánku, bolest, agrese, úzkost a absence sexu či lásky (Nakonečný, 2004, s. 381 – 473)

3.1 Vymezení motivace

Jak uvádí Pelánek (2008, s. 96), „*dobrá motivace může i z velice jednoduché hry udělat hit*“. Motivace je termín odvozený z latinského *motivus*, což přeneseně znamená hybnou sílu a chování. Motivy tak jsou hybnými silami našeho jednání. Motivace se tedy vysvětluje za „*cílené chování*“ (Hanuš, 2009, s. 63).

Pedagogický slovník (Průcha, Mareš, Walterová, 2003, s. 127) motivaci definuje jako: „*souhrn vnitřních i vnějších faktorů, které: 1. vzbuzují, aktivují, dodávají energii lidskému jednání a prožívání; 2. zaměřují toto jednání a prožívání určitým směrem; 3. řídí jeho průběh, způsob dosahování výsledků; 4. ovlivňují též způsob reagování jedince na jeho jednání a prožívání, jeho vztahy k ostatním lidem a ke světu*“.

„*Motivace je soubor pohnutek, které jedince (žáka) aktivují k nějakému chování, jednání*“ (Mešková, 2012, s. 93). Motivaci tato autorka označuje také jako „*[...] soubor psychologický proces, který dává lidskému chování účel a směr*“. Má vést k uspokojení potřeb a k dosažení osobních a organizačních cílů. Motivem tak je vnitřní pohnutka (Mešková, 2012, s. 93).

„*Motivací se míní něco, co dává důvod k chování či činům, něco, co posiluje či podmiňuje čin, určuje jeho druh a intenzitu*“ (Kolman, 2012, s. 10).

Nakonečný (2014, s. 20) na základě několika teorií vymezil motivaci jako „*proces, v němž se utváří vnitřní determinace cíle, síly a trvání chování*“. V tomto pojetí je motivace složkou psychické regulace činnosti jako je učení a paměť.

V roce 1980 byl vydán článek o prázdninové pedagogice, dnešní Prázdninové škole Lipnice. Uvádějí zde, že „*motivace je procesem, v němž vnitřní podněty energizují osobnost a zaměřují ji k jistému cíli*“ (Gintel, Jirásek, ed., 2013, s. 90).

3.2 Druhy, prostředky a formy motivace

Vhodné prostředky motivace vybíráme s ohledem na prostředí a charakter akce, dále také dle ročního období. Prostředkem může být inspirativní film, související s tematikou akce, dále také kniha, povídka, báseň, legenda, fotografie, myšlenka, přednáška či hudba. Mezi prostředky lze zahrnout i hru, vlastní zapojení a vlastní prostředí. Motivaci k programu lze vytvořit i šokem či dlouho před programem, nejistotou a tajemnem (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 73-79). Mezi nástroje osobního rozvoje a motivování patří vzdělávání a trénink, v koučování v oblastech komunikace a organizace práce nebo stínování, tedy přebírání zkušeností od starších osob. Dalšími prostředky je i týmová práce, změna pracovní náplně, přemístění jednotlivce jinam, pochvala, kritika a zadávání vhodných úkolů (Bělohávek, 2010, s. 19 – 21).

Mezi formy motivace patří navození atmosféry, prestiž plynoucí z vítězství, odměna či příslib privilegia. U některých aktivit je motivačním momentem atraktivita a přínos pro běžný život, nazývané též jako výzva se zkušeností. Účastníci mohou být motivováni k aktivitě díky tomu, že se podílejí na přípravě hry. Někdy stačí jako motivace čistě nadšení, kdy zavládne nálada s nadšením. Lze začít i drsným šokovým uvedením do hry. Ale tato forma se nesmí používat často. Snažíme se účastníky motivovat co nejvíce (Pelánek, 2008, s. 96 – 97). Nakonečný (2014, s. 23) vymezuje základní druhy motivaci nevědomou a vědomou; dále primární a sekundární a intrinsicou a extrinsicou.

3.3 Motivace účastníka

Žák sám o sobě je individualita a je třeba zohlednit jeho aktuální stav, stav uspokojení potřeb žáka a dle toho jednat. Osobu můžeme poznat metodami pozorování, rozhovorem, ale i diagnostikou výkonů a procesů. Při vnímání však mohou nastat okolnosti. Mohou však při vnímání nastat okolnosti, kdy při posuzování chování žáka hodnotí vše špatně. Mezi časté chyby patří chyba projekce, chyby prvního dojmu, anebo vliv sympatií, popularity žáka, vliv vztahu k jedinci a psychický či tělesný stav učitele. Výkon se skládá ze schopnosti a motivace, a tak je důležité v jedinci vzbudit zájem o práci motivací.

Takového jedince lze vystihnout tak, že výkon se skládá ze schopnosti a motivace. Je důležité jedince aktivovat, tedy vzbudit v něm aktivity k práci a motivovat jej. I přístup vychovatele k žákovi ovlivňuje motivaci žáka, aktivitu a charakter komunikace žáka

a on se tak může rozvíjet po sociální stránce, v kognitivních i komunikačních kompetencích (Mešková, 2012, s. 87-89, s. 93-95, s. 107).

Důležitý je také samotný lektor, který se setkává s dítětem. Každý člověk má utvořené vlastní hodnoty, postoje a názory na svět. A tak při správném vystoupení lektora může on sám ovlivňovat tímto ostatní (Hanuš, Chytilová, 2009, s. 73 – 79). Neverbální projevy vedoucího/vychovatele/učitele mohou žáka motivovat. Například očním kontaktem se otvírá komunikační kanál mezi nimi. Očima dáváme najevo, že druhého vnímáme, posloucháme a akceptujeme jej. Druhým pohledem lze žáka usměrnit. Stejně je to s úsměvem či kývnutím hlavou na znamení souhlasu. Některými gesty lze preventivně působit proti monotónnosti, pro živější komunikaci. V opačném případě existují agresivní gesta jako známka odporu, tělesné projevy nervozity a hněvu až podráždění učitele. Dalším neverbálním projevem je proxemika. Ta vyjasňuje pohled na to, jak může vzdálenost vychovávaného od vychovatele ovlivňovat jeho chování a prožívání. Polohou těla člověk dá najevo, že mu věnuje pozornost. Pokud je cílem žáka ovlivnit, je dobré stát u něj co nejbliže, čímž se zastaví jeho nevhodné chování. Nebo lze přiblížení chápat jako ochota a zájem, pokud je však citové pouto ve tomto vztahu. Naopak třeba převýšení jedné osoby nad druhou není dobré ve výchovném vztahu. Když má jeden člověk výše hlavu než ten druhý, znamená to nadřazenost, což nevytvoří citové pouto. Dalším projevem je dotyk, který vyjadřuje akceptaci žáka, povzbuzení, výzvu k žádoucí činnosti, ale i varování. Mladší žáci dotyk vyžadují, mladší ho však nemají rádi (Mešková, 2012, s. 110 – 112).

Vedle možnosti motivování, osobního rozvoje je ještě jedna cesta, a to budování, doplňování týmu a přidělování úkolů v rámci skupiny dle jejich možností a potenciálu. Plachý jedinec bude rád, když se bude moci věnovat vlastní činnosti, naopak komunikativní jedinec ve skupině, když bude moci být aktivním organizátorem a vyjednávačem (Bělohávek, 2010, s. 119). Motivace tak začíná již při vymýšlení názvu hry, aby byla pro účastníky lákavá, zajímavá, úderná a zároveň taky tajemná. Název se musí zveřejnit předem, aby motivoval. K motivaci může přispět i prostředí, ve kterém se hra má odehrávat (Pelánek, 2008, s. 96).

Aktivním poslechem se dává dítěti najevo, že ho skutečně vnímáme, posloucháme jej, akceptujeme ho, vytváříme si tak citové pouto. Mezi techniky aktivního poslechu patří souhlas, akceptace, parafrázování a sumarizace. Tedy udržováním očního kontaktu, kýváním hlavou a nasměrováním se k hovořícímu se dává najevo právě akceptace. V případě že žák nemá vnitřní motivaci, musí se zvolit prostředky vnější motivace. Klasickým takovým prostředkem jsou tresty a odměny. Trest je návykový, a tak časem ztrácí motivační účinek. Lepší je trest

nahradit výzvou k spoluúčasti na řešení situace. Také pochvala je pozitivní formou motivace. Problémem je, že žák si zvykne na odměny, a když je bez ní, stagnuje a stává se pasivním. Jako motivaci lze využít i ocenění, povzbuzení či zpětnou vazbu (Mešková, 2012, s. 114, 116 – 118).

Jako zásady vnitřní motivace lze uvést smysluplnost, spolupráci, svobodnou volbu a zpětnou vazbu (Mešková, 2012, s. 97). Mezi pravidla motivace žáků, studentů, účastníků projektu, členů oddílu, tedy účastníků akce Hanuš s Chytilovou (2009, s. 69) řadí:

- *„Nikdy nesnižovat význam účastníků a své osobní požadavky.*
- *Nebát se rozhodnout.*
- *Nepřehlížet maličkosti.*
- *Nemít oblíbence.*
- *Pomáhat účastníkům v růstu.*
- *Pochválit účastníky.*
- *Informovat účastníky o změnách programu.*
- *Šířit dobrou náladu.*
- *prokazovat osobní nasazení.*
- *Projevovat důvěru či povzbuzení účastníkům v jejich nápadech, která tak umožňuje svobodu projevu a názorů“.*

4 Tábory

Tábory patří oficiálně mezi nejrozšířenější formy zotavovacích akcí, které jsou vymezeny jako „*organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než čtyři dny, jehož účelem je posílit zdraví dětí a zvýšit jejich tělesnou zdatnost*“ (Harmach, 2004, s. 6).

Tábory pořádají především střediska volného času, ale mohou i jiné organizace. Mají dlouhou tradici a jsou spojené s vícedenním pobytem mimo místo, kde středisko sídlí. Ale existují i příměstské tábory, které jsou v místě sídla střediska. Centra organizují tábory pro děti, tábory pro rodiče s dětmi i tábory pro děti s postižením společně s dětmi zdravými a další. Tábory mohou být obecné i zaměřené na nějakou oblast zájmu (Bendl, 2015, s. 135 – 136). Tábory dělíme dle různých faktorů. Buď podle období pořádání na letní a zimní, nebo dle věku účastníků na tábory pro rodiče s dětmi, pro mladší žactvo, pro starší žactvo, pro dorost či věkově smíšené tábory. Podle základny se rozlišují tábory stálé, putovní, příměstské a hvězdicové (Polášek, 2007, s. 3).

Stálé tábory jsou tábory, které se konají ve stálých tábořištích a mohou být zděné, chatové či stanové. Pobyt účastníků je celý jen na jednom místě. Putovní tábory se odehrávají na více místech, účastníci tak putují pěšky, po vodě nebo na kole. Příměstské tábory je specifická forma denního programu, kde děti nespí v tábořišti, nýbrž doma. Program je tak zajišťován pouze přes den. Hvězdicovité tábory probíhají tak, že účastníci absolvují několikadenní výlety do okolí základny. Tábory lze také dělit na běžné, integrované a ozdravné, tedy podle schopnosti účastníků. Běžné tábory jsou pro děti a mládež „běžné“ populace, tedy pro zdravé lidi. Integrované tábory navštěvují děti z rizikových skupin, dětských domovů, zdravotně postižení. Ozdravné tábory jsou určené jen a pouze pro děti se zdravotním postižením (Harmach, 2004, s. 42). Programové zaměřené mohou být tábory sportovní, všeobecné, jazykové či pracovní. Ubytování může být ve srubech, v pevných stavbách či ve stanech. (Polášek, 2007, s. 3 – 4) Tábory tak slibují aktivní prožití volného času, umožňují spojení s přírodou, život v kolektivu vrstevníků, prožití nových zážitků a seznámení se s novými lidmi. Jelikož je tábor ve volnu dětí, prožívají ho jako aktivní činnost, čímž spadají do pedagogiky volného času (Bezchleba, 2012, s. 34 – 35). Tábory tak mají přispívat k rozvoji tělesných a duševních schopností dětí (Burda, 2008, s. 71).

MŠMT podporuje jen pobytové akce, které jsou vyvrcholením pravidelné celoroční práce s dětmi a mládeží. Pořadatelé pobytových akcí musí dodržovat platné zákony a předpisy k této oblasti. Dotace MŠMT poskytuje hlavně na integrované tábory, tábory pro zdravotně

handicapované děti a mládež, pro děti se sociálně slabší rodiny a také pro děti z dětských domovů (Letní tábory, 2012).

4.1 Příměstský tábor

Příměstský tábor je „[...] nabídka pro rodiče, kteří chtějí smysluplně vyplnit volný čas dětí v průběhu prázdnin, kdy oni musejí být v práci“ (Špiříková, Kačer, 2007, s. 3).

Také Špiříková píše o tom, že příměstský tábor je „[...] organizovaný pobyt 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 5 dnů“ (Špiříková, Kačer, 2007, s. 4). Když je však méně dětí, musí pořádající osoba zajistit hygienicky nezávadný stav zařízení a v objektu musí být zásoba pitné vody. Cílem takového typu tábora je vyplnit volný neorganizovaný čas dětí a mládeže v době, kdy rodiče musí být v práci. Nejdříve je však potřeba tuto nabídku poskytnout rodičům. Organizátorem bývají často střediska volného času, domy dětí a mládeže, školní družiny, občanská sdružení různých dětských organizací, neziskovek apod. (Špiříková, Kačer, 2007, s. 4 – 5).

Příměstský tábor může být univerzální, specializovaný, anebo poznávací. V univerzálním typu se střídají různé typy činností, jako jsou hry, sport, výtvarné činnosti, výlet a objevují se často etapové hry. Specializovaný druh bývá zaměřený na určitou oblast zájmů, jako například keramika, malování, zahradničení, práce s PC, či sport. Bývá vedený odborníky v daném oboru. Program tak musí být rozmanitý, aby neomrzela. Poznávací tábor má každý den jasný cíl – poznat město, okolí, Zoologické zahrady a v dalších místech. Mají s sebou většinou malou svačinu, anebo se zajistí jídlo v restauraci či v bufetu předem (Špiříková, Kačer, 2007, s. 13).

Příměstský tábor se od pobytového tábora se liší tak, že probíhá jen v určitý časový úsek dne, bez přenocování, avšak má také určitý harmonogram jako tábor pobytový. Trvá většinou od pondělí do pátku, obvykle 5 dní v létě, ale někdy i na podzim, na jaře či o velikonočních prázdninách. Ráno rodiče dovedou své děti na určené místo v dohodnutý čas. Tam čekají vedoucí, kteří se ujmou dítěte, dokud nepřijdou všichni účastníci tábora. Začátek programu je mezi osmou a devátou hodinou ráno. Začíná se volnou hrou a volným výběrem dětí, co chtějí dělat. Osvědčené jsou například hry deskových her, či turnaje v piškvorkách. Konec dne by měl být kolem 16. hodiny, záleží však na věku dětí. Je důležité také brát v úvahu, že mladší děti potřebují více odpočinku, a tak tomu uzpůsobit program (Špiříková, Kačer, 2007, s. 3, 6).

4.1.1 Účastníci příměstského tábora a jejich zvláštnosti

Ideální věk účastníků příměstského tábora je 6 až 12 let, tedy mladší školní věk. Minimální počet, ve kterém je vhodné organizovat akci je 12 dětí, avšak ta, aby cena nebyla příliš vysoká.

Období mladšího školního věku začíná vstupem dítěte do první třídy základní školy a končí při objevování prvních náznaků pohlavního dospívání. Je to období strážlivého realismu, kdy je dítě zaměřeno na svět, ale také na to, jaký je a chce jej pochopit. To se odráží ve hře, v písemném projevu, v řeči, kresbě i v zájmech. Zpočátku je školák závislý na autoritě, ke konci tohoto období je spíše více kritický (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 93).

Psychosomatický vývoj dítěte je ve všech oblastech plynulý. Objevuje se hlavně aktivita, snaživost a ochota dítěte ke spolupráci. Kolem 8. roku života dítěte se posiluje imunita organismu, zdokonalují se vegetativní regulace, zvyšuje se objem srdce, hmotnost mozku, zlepšuje se činnost svalů a pohyblivost kloubů. Pohyby dětí jsou rychlejší, přesnější, koordinovanější, zlepšuje se jim hrubá i jemná motorika. Mají radost z pohybu a větší zájem o různé druhy sportu (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 93 – 94).

Pro tuto věkovou skupinu není vhodný pasivní příjem informací, ale spíše aktivní zúčastnění všeho, pochopení souvislostí. Jeví se velmi pozorní, vytrvalí, zvědaví a soustavní. Poznání je spjato s city. Vnímání má jasnější cíl, přestává být náhodné a rostoucí schopnost analyzovat umožňuje lepší a zároveň kvalitnější poznávání. Vnímání přechází od vnímání konkrétních jevů ke vnímání všeobecnějšímu. Co však dosahuje vrcholu v tomto období je představivost, kdy dítě zvládne rozlišit skutečnost a fantazii. Jejich neúmyslná, mechanická paměť je spojená s vnímáním, ale postupně se zdokonaluje. Začínají uplatňovat záměrné zapamatování, racionalitu a logický úsudek, postupně využívá i záměrné paměťové strategie, propojuje paměti, která je čím dál více efektivnější. Pozornost rozhoduje o kvalitě poznávacích procesů, a také o úspěšnosti v učení. S vyšším věkem se pozornost prodlužuje. Myšlení je ovlivňováno školní činností i osobností učitele. Postupně si osvojuje logiku. Přechází do názorného myšlení, až do stádia konkrétního myšlení. Motivovat dítě je vhodné zvědavostí, a to pochvalou, povzbuzením, známkou, úsměvem dotekem a obdivem. Jeho řeč přechází z praktické znalosti mateřského jazyk k osvojení si ji psanou a čtenou formou. Roste slovní zásoba, délka a složitost vět, objevují se u nich pokrok v artikulaci (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 94 – 96).

Dítě v tomto věku začíná být více emocionálně vyrovnané a sociálně obratné pro adaptaci a školní úspěšnost. Ustupuje labilita impulzivita, egocentrismus a narůstá schopnost seberegulace, emočního porozumění a převládá stále citová ovlivnitelnost, která má

vliv na úspěšnost a spokojenost žáků. Rozvíjí se u nich i vyšší city, tedy ty etické, estetické, sociální a intelektuální. Morální vývoj je ovlivněn výchovou a interakcí mezi členy rodiny. Vlastní teorie o sobě je základem při pojetí vlastní identity, na což má i vliv úspěšnosti/neúspěšnosti ve škole. Sociální role žáka přináší nové společenské postavení, dítě rozšiřuje i sociální zkušenosti a odpoutávání se od rodiny. Jistota dítěte má prameny v rodinných vztazích. Dítě navazuje nové vztahy s vrstevníky, učí se spolupráci a soutěžení. Vztahy s vrstevníky bývají spíše nahodilé. Chlapci bývají aktivnější, intenzivněji reagují, oproti děvčatům, kteří však umí setrvat delší dobu u jedné činnosti. Díky pilnosti vstřícnosti, povolnosti a pečlivosti jsou dívky u učitelů oblíbenější než chlapci. (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 97 – 99).

Děti v tomto věku se hlavně učí a pracují na zadaných úkolech. Pro jejich zdravý vývoj je však důležité si i hrát. Používají se různé hry – konstruktivní, pohybové, soutěživé i společenské. Ty slouží k relaxaci, odreagování se od školních povinností, ale mají i mentálně hygienický význam. Hra plní funkci diagnostickou, terapeutickou. V tomto období zkouší různé zájmy, které jsou spíše přechodné. Díky zájmové činnosti se mohou rozvíjet obohacovat si osobnost a kompenzovat výkon nebo sociální neúspěch ve škole, tedy seberealizovat se po celý život (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 99).

Pelánek (2008, s. 31) srovnává účastníky akcí dle věku. A pro tento věku popisuje, že hledají kamarády, zábavu, mají rádi akce, boj, noc, dobrodružství, bodování a nemají rádi náročné úkoly a přemýšlení. Jako náměty lze použít pohádku, dobrodružné příběhy, indiány, fantazii, dálky. Soutěží rádi, ale spolupráce jim nejde. Žáci mají malou výdrž, ale rychlou regeneraci. A metafory od dospělých nechápou (Pelánek, 2008, 31).

4.1.2 Pracovníci příměstského tábora

Mezi pracovníky zotavovacích akcí řadíme hlavní vedoucí, oddílové vedoucí, praktikanty, hospodáře, kuchaře a zdravotníka. Hlavní vedoucí nese plnou zodpovědnost za všechno, musí být starší 18 let a mít zkušenosti s prací s dětmi, ale i jako oddílový vedoucí. Ideální je, když tuto funkci vykonává osoba starší 21 let. Musí být seznámen s právními předpisy, ale také se musí seznámit se všemi, kteří s ním budou pracovat. Nese také zodpovědnost za spokojenost dětí na táboře a za celý tábor. Připravuje program a zodpovídá za splnění hygienických a bezpečnostních předpisů, za práci všech lidí. Před akcí musí proškolit všechny pracovníky a po ukončení vedoucí vypracovává jeho ukončení a kontroluje i stvrzuje vyúčtování (Harmach, 2004, s. 15 – 16).

Oddílový vedoucí má být osoba starší 18 let a způsobilá pro tuto práci. Zodpovídá za svěřený oddíl, za jeho program, ale i výchovu. Před nástupem musí být seznámen s programem, režimem dne, s táborovými tradicemi, měl by prostudovat charakteristiku věkového stupně dětí v oddílu, znát základy první pomoci a hygieny. Děti musí vhodně motivovat ke každé činnosti. Musí být připraven na každou změnu programu zásobou her a činností. Je pro děti rádcem, pomocníkem i důvěrníkem. Základním úkolem pro něj je zabezpečení svěřeným dětem atraktivní program v souladu s pokyny a příkazy hlavního vedoucího. (Burda, 2008, s. 16 – 21).

Praktikant je pomocník oddílového vedoucího ve věku 15 až 18 let. Často se nazývá také jako instruktor. Bez oddílového vedoucího nesmí sami vést oddíl, chodit s dětmi na výlety a ani vykonávat službu dne. Hospodář má organizační schopnosti pro provoz, vede administrativu a finanční hospodaření. Kuchař musí znát jednotlivé hygienické předpisy stravování, přípravy jídla a musí mít platný potravinářský průkaz. Zdravotníkem může být lékař, střední zdravotnický pracovník v oboru všeobecná sestra, dětská sestra, porodní asistentka či student lékařské fakulty, který ukončil třetí ročník. Zdravotníka může vykonávat i člověk, který absolvoval kurz první pomoci u Českého červeného kříže či u jiné organizace. Podílí se na tvorbě jídelníčku před zahájením tábora (Burda, 2008, s. 16 – 21).

4.1.3 Organizační zajištění příměstského tábora

Určitě každý organizátor chce v rámci tábora propagovat svoji organizaci, středisko, chce získat zkušenosti a mít i jistý výdělek z tábora (Špiříková, Kačer, 2007, s. 4-5). Důležité je tábor co nejvíce propagovat. Na letáku o pořádání tábora by měly být informace o charakteristice tábora, kdo tábor pořádá, pro koho je tábor určen, jaká je náplň tábora, místo konání, termín a čas, cena tábora, forma přihlášky a hlavně kontakt na organizátora, případně webové stránky provozovatele a organizátora (Špiříková, Kačer, 2007, s. 3, 6).

Před samotnou akcí je důležité mít zajištěné materiální a technické zabezpečení, znát rozpočet a s tím spojenou cenu tábora pro účastníky. Při přípravě tábora musí člověk vycházet z osobních zkušeností, znalostí a dovedností, z finančních možností rozpočtu, ze zkušeností, znalostí, dovedností spolupracujících vedoucích, ze znalostí účastníků tábora, ze znalosti prostředí a z možnosti volby prostředí dle druhu činností (Špiříková, Kačer, 2007, s. 11, 30).

Organizační zajištění příměstského tábora má více možností. První možností za vhodných materiálních a personálních podmínek vařit dětem. Druhá možnost je dovážet dětem obědy nebo chodit do závodní jídelny či někam do restaurace na obědy. Svačiny si nosí děti samy, anebo jim je připraví personál tábora. Děti musí dodržovat pitný režim, a proto mít

přístup k tekutinám (Špiříková, Kačer, 2007, s. 10-11). Jídelníček na táboře se sestavuje před zahájením akce. Musí jej konzultovat s kuchařem a musí být schválen zdravotníkem. Obsahuje i zabezpečení pitného režimu. Součástí svačiny je teplý nápoj a jedno z hlavních jídel musí být teplé. Organizátoři by měli dávat přednost čerstvým sezónním potravinám, ideálně od místních dodavatelů. Zároveň i skladba jídelníčku musí být v pořádku (Burda, 2008, s. 71 – 72).

4.1.4 Dokumentace příměstského tábora

Mezi dokumentaci příměstského tábora musí mít organizátor časový harmonogram tábora, rozpočet tábora, rámcový plán tábora, řád tábora, režim dne, jídelníček, seznam účastníků s kontakty na rodiče, přehled plateb, smlouvy o stravování a pronájmu místností, dále také seznam personálu s dohodami o provedení práce s vedoucími, potravinářský průkaz osoby, která na akci vaří a potvrzení o absolvování školení táborových pracovníků. Důležité je mít i přihlášky dětí, docházku účastníků, prohlášení o bezinfekčnosti podepsané rodiči, informace o zdravotním stavu účastníka, posudek o zdravotní způsobilosti dětí a kartu pojištěnce (Špiříková, Kačer, 2007, s. 9). Zdravotník vede zdravotní dokumentaci, která obsahuje posudek o zdravotní způsobilosti dítěte, písemné prohlášení zákonného zástupce dítěte, kartičku zdravotní pojišťovny, doklad o zdravotní způsobilosti pracovníků, zdravotní průkaz, jídelníček a zdravotnický deník (Burda, 2008, s. 101 – 102).

5 Charakteristika střediska volného času Domu dětí a mládeže Jihlava

Kapitola Charakteristika střediska volného času Domu dětí a mládeže Jihlava (dále v textu označováno zkratkou DDM) je v práci zařazena, neboť tato instituce je organizátorem a poskytovatelem zázemí příměstského tábora v Jihlavě, jenž je obsahem empirické části této práce.

Zájmové vzdělávání na DDM je součástí celoživotního procesu učení a je ukotveno v zákoně 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání, jako vzdělávání poskytující účastníkům naplnění volného času právě zájmovou činností různých oborů. DDM je v tomto zákoně označováno jako školské zařízení a obsah činností je vymezen i vyhláškou 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání. DDM Jihlava vytváří podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví účastníků a odpovídá za plnění platných hygienických, bezpečnostních a zdravotních norem.

DDM Jihlava je příspěvkovou organizací, sídlící na Brněnské ulici v Jihlavě, kde probíhají činnosti s pravidelnou docházkou. Zřizovatelem DDM je statutární město Jihlava. Podílí se na péči o nadané žáky ve spolupráci se školami a také organizují soutěže a přehlídky dětí. Zabývají se aktivitami pro rozvoj osobnosti, kompenzace školní zátěže, zajišťují duševní hygienu a DDM tak má funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní, zdravotní a sociální (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

V budově DDM je k dispozici několik víceúčelových učeben a sálů, relaxační zóny, prostory pro rodiče čekající na účastníky činností. Nechybí zde ani hygienická zázemí, šatny a místa pro odkládání osobních věcí. Mezi táborové základny DDM Jihlava patří Hájenka Černé lesy (Brtnice) a turistická základna Smrčná nad Sázavou-Koňkovice. Každý rok uskutečňuje DDM několik druhů táborů, od zimního, přes jarní, příměstský až po letní. Turnusy táborů mohou být obecné, nebo odborné. Příměstské tábory jsou organizované během letních prázdnin pro všechny zájemce a tábory speciální jsou pro všechny děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Organizují i soustředění pro sportovní kroužky Délka vzdělávání je individuální dle jednotlivých činností, probíhá však po celý školní rok v dopoledních i odpoledních hodinách, a to o víkendech i prázdninách. Mezi formy vzdělávání patří příležitostná zájmová činnost, pravidelná zájmová činnost, spontánní aktivity táborová činnost s činnostmi táborových základen, poradentství, osvětová činnost, ale i prevence sociálně

patologických jevů, individuální práce s talenty (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

Základním krátkodobým cílem DDM je rozvoj klíčových kompetencí u jeho klientů, definované jako „*umím aktivně a smysluplně naplňovat svůj volný čas a rozvíjet tak dále svůj zájem a nadání*“. Jejich cíle jsou následující:

- rozvoj osobnosti člověka se způsobilostmi, mravními, duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání, zisk informací a celoživotní učení;
- znalost a pochopení zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv, a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost;
- znalost a aplikace principu rovnosti žen a mužů ve společnosti;
- vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k etnické, národnostní, kulturní, jazykové a náboženské identitě každého jedince;
- poznání kulturních hodnot a tradic, pochopení a osvojení zásad a pravidel vycházejících z evropské integrace jako základu pro soužití v národním a mezinárodním měřítku;

zisk s uplatněním znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

Účastníkem vzdělávání je dítě, žák, student pedagogický pracovník či jiná osoba, která chce rozvíjet aktivní trávení volného času, vybírá přiměřené aktivity ke kompenzaci stresu, vytváří návyky pro zdravý životní styl, dle dispozic jedinec má zájem na rozvoji zájmů a zálib, umí říct ne na nevhodné aktivity, chce rozvíjet svou profesní orientaci, odbornost a talent. Účastník se musí chtít seberealizovat, zvyšovat své zdravé sebevědomí a zpětně se hodnotit. Klíčovou kompetencí je, že se účastník přihlásí a aktivně se zapojuje do zájmového vzdělávání. Díky tomuto zájmu prokazuje schopnost práce s informacemi a následným využitím i schopnost udržet jeden zájem po delší dobu (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

DDM věnuje zvýšenou pozornost Bezpečnosti a ochraně zdraví účastníků zájmového vzdělávání. Jsou pojištěni, pracovníci jsou proškolení a na úvodních schůzkách se účastníci seznamují se zásadami zájmových činností. Úrazy se evidují v knize úrazů a po budově jsou k dispozici vybavené lékárničky první pomoci. Pravidelně se provádí úklid, větrá a nábytek ergonomicky odpovídá věku účastníků. Začíná se i s modernizací táborových základů. Ve všech prostorách je zákaz kouření, požívat alkoholické nápoje a další škodlivé látky (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

5.1.1 Činnosti realizované v DDM

Pravidelná zájmová činnost je ve formě zájmových útvarů a člení se dle odborných témat po celý školní rok - od října do května, případně od září do poloviny června. Za obsah vzdělávání v zájmových útvarech odpovídá vedoucí tohoto útvaru. Zápis do útvaru bývá zpoplatněn. Účastníci se řídí vnitřním řádem a pokyny pro členy zájmových útvarů (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

Činnost v tomto zařízení plní roli prevence sociálně patologických jevů. Do této oblasti se zařazuje projekt Domeček, kdy do zájmové činnosti může přijít náhodně příchozí, potom tomu přispívá i Den otevřených dveří, výjezdy instruktorů, a zejména preventivní programy v prázdninové či táborové činnosti, na určité téma. Individuální práce s talenty v rámci pravidelné zájmové činnosti vyžaduje zvýšenou odbornou pozornost. Každý účastník zájmového útvaru je tak poučen o této skutečnosti a přehled aktivit je tak i pro tyto děti. Jako například talentové náborů orientačního běhu či péče o hudebně nadané děti. Všichni uchazeči se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na zájmové vzdělávání a mohou si tak vybrat činnost s ohledem na jejich potřeby či možnosti. Pedagogové ve spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou vytvářejí optimální podmínky k rozvoji osobnosti účastníka, k jeho učení i ke komunikaci s ostatními a k co největší samostatnosti. O průběhu zájmového vzdělávání je veden deník, kde se zapisuje jednotlivá hodina a vychází se z celoročního plánu práce. Vede se tak písemná dokumentace se zákonnými podmínkami. Účastníci dostávají osvědčení o ukončení zájmové činnosti. Slovní hodnocení probíhá v průběhu i na konci zájmového vzdělávání. Materiál pro činnost je obnovován a doplňován v případě potřeby průběžně a dle finanční možnosti organizace (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

V rámci otevřené nabídky spontánních aktivit DDM nabízí možnosti volně příchozím zájemcům realizaci svých zájmů po neomezenou dobu v tomto zařízení. V rámci DDM to je zahrada s prolézačkami, volné hřiště, malování, práce s plastelínou, PC hry uvnitř DDM. V rámci příležitostné činnosti DDM organizuje jednorázové akce v průběhu školního roku. Tyto akce jsou každoročně obměňovány. Organizují vánoční akce, florbalové turnaje, Den Země, turistické výlety, drakiád, vánoční koncerty, keramická soutěž, soutěže v počítačové oblasti, besídky, karneval či vyhlášení sportovce roku (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

Ve školním roce 2016/2017 DDM realizuje kroužky v různých oblastech jako je kroužek: přírodovědný, kynologický, akvaristicko-teraristický, rybářský, turistický, pohybový, tábornický, šachový, florbalový, kulečnickový, střelecký, golfový, programování,

multimediální, elektronický, modelářský, PC her, dramatický Kašpárek, taneční, keramický, výtvarný a kreativní. Ale také kroužek orientačního běhu, francouzštiny, stolního tenisu, historického šermu, elektronických šipek, yoya, kalanetiky, dance aerobicu, mažoretok, zumbly, airsoftu, zručné dílny, pohybové a taneční průpravy. Dalšími kroužkem je i Jumping Kids, KickBox, bodyforming, , NERF team, airsoft, Laboratoř KODU, lego modeláři, XBOX hry, Macík, hravé Sluníčko, Trdlohrátky, Eljub Club, Minikašpárek, Pěvecký soubor Kašpárek, Dračí doupě, sborový zpěv, Rytmické krůčky, Taneček, Rockenrol, latin dance výuka na keyboard, kytaru, klavír, zobcovou flétnu. Mají i Klub Knihomol, společenských her, ale pořádají i instruktorský kurz (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

5.1.2 Způsob financování DDM

DDM je příspěvkovou organizací, a proto má více finančních zdrojů. Dostává finanční prostředky ze státního rozpočtu Ministerstva školství a mládeže, finanční prostředky z rozpočtů územních samosprávných celků, příjmy z hlavní a doplňkové činnosti, úplata za vzdělávání, příjem z pronájmu majetku, z darů, grantů a dotací. Úkolem DDM je udržet optimální ekonomické podmínky, zabezpečit finanční zdroje k zajištění a zachování veřejných služeb se stejnou kvalitou a bez nadměrného navyšování požadavků na rozpočet zřizovatele. Zájmové vzdělávání je poskytováno zpravidla za úplatu. Výši úplaty stanoví ředitelka (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

5.1.3 Charakteristika dokumentace vedené v DDM

O přijetí k pravidelné zájmové činnosti i příležitostné činnosti se zpravidla rozhoduje na základě písemné přihlášky, která je u nezletilých podepsaná zákonným zástupcem. Účastníci kroužků obdrží každoročně Osvědčení o absolvování ZÚ, ostatní účastníci na požádání. Je také vedena evidence úrazů účastníků činnosti a řešeno jejich odškodnění (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

Dalšími důležitými dokumenty v organizaci je školní vzdělávací program a vnitřní řád DDM v Jihlavě. Tyto dva poslední dokumenty rozebírám níže – vnitřní řád zájmového vzdělávání a školní vzdělávací program.:

Vnitřní řád zájmového vzdělávání upravuje věci ohledně těchto bodů - práva a povinnosti účastníků, provoz pravidelné a spontánní činnosti, pokyny pro účastníky pravidelné zájmové činnosti, pokyny pro účastníky příležitostné zájmové činnosti, práce s talenty, vymezení nabídky spontánní činnosti volnočasovém klubu, vymezení nabídky

táborové činnosti (letní tábory a odborná soustředění), metodická a odborná pomoc, přijímání účastníků ke vzdělávání a úplata, průběh zájmového vzdělávání, podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, studentů a ostatních účastníků vzdělávání.

Školní vzdělávací program obsahuje identifikační údaje, charakteristiku DDM, stanovuje cíle vzdělávání v konkrétních podobách a formách, trvání, obsah a časový plán vzdělávání, podmínky DDM pro příjem, průběh i ukončování vzdělávání, ale i podmínek pro vzdělávání účastníků se speciálními vzdělávacími potřebami. Školní vzdělávací plán obsahuje i popis podmínek pro bezpečnost práce a ochrany zdraví v rovině materiální, personální i ekonomické.

5.1.4 Charakteristika organizační struktury a způsob personálního řízení organizace

Co se týká organizační struktury, tak v tomto zařízení je vedoucí ředitel, který má pod sebou zaměstnance v oddělení vzdělávacím a estetickém, v oddělení přírodovědy a turistiky, v oddělení zájmových činností, dále tu pracuje rovněž zástupce ředitele, fundraiserka, ekonomka, administrativní pracovnice, pracovníci úklidu a správce budovy. Se zařízením spolupracují externí zaměstnanci, kteří se podílejí na výuce kroužků a jednorázových akcí. K dispozici mají i několik dobrovolníků pro větší akce. Zaměstnanci v zařízení se mohou dále sebevzdělávat k prohloubení jejich odbornosti (Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020, 2015).

II EMPIRICKÁ ČÁST PRÁCE

Tato kapitola představuje projekt příměstského tábora při DDM v Jihlavě. Předmětem tohoto projektu je vypracování programu, skládající se z několika částí, z nichž každá popisuje jeden den. Příměstský tábor bude trvat 5 dní v termínu 24. – 28. 7. 2017. Tábora se bude účastnit 40 dětí ve věku 6-12 let.

Program bude respektovat požadavky pedagogiky volného času, pedagogiky zážitkové, ale také zvláštností dětí mladšího školního věku. Důležitým faktorem při zhodnocování cílů projektu je věk, počet a složení účastníků. Mezi vedlejší ukazatele lze zařadit i jejich spokojenost, tedy to, jestli aktivity, které absolvují byly pro ně přínosné.

Účastníci musí být seznámeni s pravidly bezpečnosti, které musí dodržovat při pobytu na táboře. Ihned první den musí být s pravidly seznámeni. Nákup a sestavu jídelníčku zajišťuje hlavní vedoucí tábora. Svačiny připravují pracovníci DDM. Oběd je zajištěn v místní jídelně, kterou navštěvuje i veřejnost. Dopolední i odpolední svačinu zajišťuje pracovnice DDM.

6 Charakteristika projektu

Účastníci musí být seznámeni s pravidly bezpečnosti, které musí dodržovat při pobytu na táboře. Ihned první den musí být s pravidly seznámeni. Nákup a sestavu jídelníčku zajišťuje hlavní vedoucí tábora. Svačiny připravují pracovníci DDM. Oběd je zajištěn v místní jídelně, kterou navštěvuje i veřejnost. Dopolední i odpolední svačinu zajišťuje pracovnice DDM.

6.1 Cíl projektu

Hlavním cílem této části práce je zvolení vhodné motivace v průběhu realizace, vypracování vlastního projektu a popis jednotlivých zákonitostí, pro uskutečnění tohoto projektu. Záměrem je tedy vytvoření programové náplně tábora tak, aby účastníci rozvíjeli své kompetence osobní zkušeností a zpětnou vazbou tak, aby získali dovednosti a znalosti použitelné v běžném životě. Měli by se naučit využívat své dosavadní znalosti a dovednost k řešení problémů, lépe komunikovat díky interakci s ostatními účastníky tábora, měli by se naučit jednat se svými vrstevníky i dospělými, umět naslouchat a respektovat názory druhých, umět se prosadit, respektovat dohodnutá pravidla, být tolerantní k odlišnostem

ve společnosti, uvědomovat si svá práva a povinnosti, dbát o své zdraví a bezpečí, ale i hygienické návyky.

6.2 Propagace projektu

V rámci propagace příměstského tábora bude vyvěšen plakát v budově DDM a na jejich webových stránkách. Během školního roku bude tento tábor propagován vedoucími zájmových kroužků. Přihlašování na tábor probíhá online formou na internetových stránkách DDM, ale lze je vyzvednout i v budově DDM. Internetový odkaz pro přihlášení se na tábory je <https://ddmjihlava.iddm.cz/.m>. Uzávěrka pro přihlašování se na termíny táborů je 30. 4. 2017.

6.3 Organizační a personální zajištění projektu

Příměstský tábor bude probíhat v prostorách budovy DDM v Jihlavě, ale i v jejím okolí. V budově jsou k dispozici víceúčelové místnosti, sály, ale i zóny určené pro relaxaci, kde mohou rodiče čekat na účastníky tábora. Stejně tak tu je i hygienické zázemí a šatny. Lze využívat i tělocvičnu, sportovní hřiště nebo přírodu v blízkosti budovy DDM.

Personálně je zajištěn projekt tak, že děti budou pod vedením 7 vedoucích a jedné hlavní vedoucí. Na každých 6-7 dětí by měl být jeden výchovný pracovník. Přípravu svačín, doplňování nápojů ve várnících a úklid bude mít na starosti jedna pracovnice DDM. Ve škole je k dispozici lednice. Pitný režim bude zajištěn várnicemi s nápojem teplým či studeným v jedné z učeben DDM. Pro realizaci tábora jsou důležité tyto funkce, uvedené v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Personální zajištění

Pedagogičtí pracovníci, vedoucí tábora	Sedmíková Kristýna, Bílková Klára, Vejvoda Josef, Vejvodová Anna, Votava Lukáš, Sedmíková Veronika, Votavová Veronika
Hlavní vedoucí tábora	Taťána Antlová, Kateřina Fialková
Zdravotnice tábora	Bulantová Vendula
Ekonomka	Silvie Moravcová
Správce budovy	Oldřich Musil

6.4 Přehled potřebné dokumentace k provozu příměstského tábora:

- Přihláška na tábor – na internetových stránkách, případně v DDM; rodiče souhlasí s pravdivostí údajů a s pořizováním fotografií žáka; součástí je i zmocnění k vyzvedávání žáka po skončení programu tábora, upozornění na zdravotní stav žáka, alergií a jiné zdravotní omezení. (viz. příloha č. 3)
- Prohlášení o bezinfekčnosti (příloha č. 4)
- Kopie karty zdravotní pojišťovny dítěte
- Docházkový list dítěte

7 Program tábora (pondělí–pátek)

Tento turnus příměstského tábora bude provázet téma vodního světa, podle nového animovaného filmu Příšerky pod hladinou.

Děj filmu – film začíná tak, že zemi zaplavily nekonečné oceány a lidé se odstěhovali na jinou planetu. V největších hlubinách oceánu žijí tři kamarádi – chobotnička Deep, neurotická kreveta Alice a nemotorný mořský d'as Evo. Ještě tam figuruje mírumilovný a spravedlivý Kraken, děda hlavního hrdiny Deepa, kterému se podařilo odpálit torpédo, jež má za následek stoupání lávy v moři. A tak se tyto tři kamarádi vydají na cestu pro velrybu Naitna, žijícího ve městě lidí, aby kolonii v údolí zachránil odvalením kamenů. Putováním trojice narazí na postavy jako je rybí zombies z Titanicu, zlého kraba, hloupého delfína, dravé ryby a tučňáky. Potkají také murěnu Mauru, která se k nim přidá. Sama je dost opuštěná, protože požívá své kamarády. Zkusí to i na hlavní hrdiny, ale dobře to dopadne. Nevyhnou se ani zaplavené Broadwayi či chladné Arktidě.

Tento film bude dětem puštěn hned první den odpoledne, aby byly seznámeni s tímto filmem. Po skončení filmu jim bude řečeno, že celý týden bude v duchu podvodního světa, budeme tak částečně navazovat na film. Téma tábora tak bude vodní svět. Spojujícím prvkem, prolínajícím pětidenní program tábora je hlavní postava Deep, Alice a Evo.

Program tábora probíhá v pěti dnech. Program dne musí respektovat věkové zvláštnosti dítěte a aktuální potřeby. Každý den začíná v 7:30 a končí v 16:00. Jednotlivé časové rozvržení dne je znázorněno v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Režim dne

7:30-8:30	příchod účastníků, individuální činnost v různých koutkách, uvítání
8:30-10:00	dopolední blok aktivit (I.)
10:00-10:15	dopolední svačina
10:15-12:45	dopolední blok aktivit (II.)
12:45-13:15	oběd
13:15-14:00	relaxační a odpočinková činnost
14:00-15:00	odpolední blok aktivit
15:00-15:15	odpolední svačina
15:30-15:45	závěrečné shrnutí dne

15:45-16:00	odpolední blok volných aktivit (kroužky výtvarné, taneční a herní)
16:00-16:15	odchod dětí domů, jejich předávání zákonným zástupcům

Uvítání účastníků tábora začíná v 8:30, kdy se účastníci sejdou všichni v tělocvičně DDM. Před tímto začátkem programu účastníci budou mít k dispozici různé hrací koutky, výtvarný koutek, taneční koutek, koutek zvířat a tělocvičnu, kde si mohou zahrát například vybíjenou. Po uvítání začíná dopolední program, který bude zaměřený především na pohybovou aktivitu a hry. Seznam jednotlivých koutků, kde děti mohou trávit čas do začátku programu:

Hrací koutek – počítačová místnost, kde děti mohou hrát počítačové hry;

Taneční koutek – s tanečními koberci nebo s lektorkou cvičící street dance; hra sochy – dětem se pustí hudba a mají tancovat. Jakmile se hudba zastaví, děti se musí také zastavit. Cílem hry je rozvíjení jejich tanečně pohybové koordinace.

Výtvarný koutek – zde bude probíhat výroba princeznovských čelenek, které si mohou podle vlastní fantazie děti vyzdobit. Mohou zde také malovat na bílý papír, vymalovávat různé omalovánky a používat výtvarné potřeby dle libosti.

Koutek v tělocvičně – zde si děti mohou zahrát vybíjenou, kde stojí proti sobě 2 týmy. Jakmile z jednoho týmu strefí hráč toho druhého z druhého týmu, tak hráč vypadává a jde na okraj pole. Na to, aby děti mohly někoho vybit, je potřeba, aby přehodily z hracího pole míč někomu na okraji hracího pole, kde stojí jeden kapitán týmu.

Skupiny budou za jednotlivé činnosti dostávat razítka rybiček. Papír jednotlivých skupin s rybkami je vyvěšen v blízkosti hlavního vchodu DDM. V pátek proběhne vyhodnocení celého tábora.

7.1 Pondělí

Cíl dne: seznámení účastníků mezi sebou, ale i s jejich vedoucími a prostory DDM; uvést je do tématu tábora; naučit ke spolupráci mezi sebou a ke splnění úkolů. Cílem tak je účastníky tábora sjednotit, naučit spolupracovat na úkolech.

8:30-9:50 Dopolední blok I.

Přivítání účastníků na táboře – hlavní vedoucí spolu s autorkou této práce přivítá účastníky příměstského tábora ve velkém sále a požádá je, aby si každý sám za sebe vzal herní kartu a šel hledat vedoucí po prostorách DDM, jak je uvedeno v aktivitě. Seznamovací hra účastníků tábora s vedoucími a s prostory DDM.

Rozdělení dětí do dvojic dle vlastního výběru pro představovací hru, která následuje za první aktivitou, představovací hra – úkolem dvojice je se zeptat na pár základních otázek o tom druhém a navzájem toho druhého představit. Každé dvojici se nechá čas na konverzaci a zjišťování informací o sobě 4 minuty. Po uplynutí času se jednotlivé dvojice představí větou typu „*Tohle je můj kamarád ... má rád špagety a hraje fotbal*“.

Aktivita: Seznamovací hra účastníků tábora s vedoucími a s prostory DDM Jihlava	
Místo: Prostory celé budovy DDM Jihlava	Riziko: pád ze schodů, zakopnutí
Seskupení účastníků: Jednotlivci	Časová náročnost: 30 minut
Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 3	Psychická náročnost: 1
Pomůcky:	hrací karta – jméno a příjmení dítěte; 7 čísel, ke kterým píše jména
Cíl pro vedoucí:	Seznámení vedoucích tábora s účastníky tábora tak, aby se u nich projevilo plynutí
Cíl pro hráče:	Seznámení účastníků s vedoucími tábora, osvojení si jmen vedoucích tábora a orientace v prostoru budovy DDM
Motivace:	Motivovat účastníky k tomu, že po budově na ně čekají vedoucí, kteří je budou provázet celý týden.
Pravidla hry:	Účastníci dostanou za úkol najít všechny vedoucí tábora, kteří je budou provázet celý týden. Celkem bude 7 vedoucích, tudíž i 7 stanovišť, které budou značeny čísly 1-7. Na každém stanovišti budou mít za úkol zjistit jméno vedoucího a zapsat si to do hrací karty, kterou si podepíše a po skončení pak odevzdává hlavní vedoucí tábora. Po skončení aktivity následuje krátká reflexe, kdy do místnosti přijdou jednotliví vedoucí a děti mají za úkol uhodnout jejich správné jméno. Vedoucí se pak představí a řeknou pár vět o sobě. Potom následuje krátká reflexe.
Návrh otázek pro reflexi činnosti:	„ <i>jak se jmenuje vedoucí č. 1?</i> “ a „ <i>Kdo měl nejzákladnější skrýš z vedoucích?</i> “.

10:10 – 12: 30   Dopolední blok II – seznamovací hry, hry zaměřené na rozvoj smyslů, spolupráce mezi účastníky a výtvarná činnost.

V tomto druhém dopoledním bloku se účastníci navzájem seznámí mezi sebou, ale i v dalších oblastech, které jsou uvedené výše. Po budově se budou pohybovat 4 skupiny. Jedna skupina o počtu 10 lidí. První dvě skupiny budou hrát 2 seznamovací hry a hru pro rozvoj spolupráce. Třetí skupina bude hrát hru na rozvoj smyslů a poslední skupina bude vytvářet dárek pro maminky – korálky z modelové hmoty, která na vzduchu zasychá. Po každém kruhu aktivit následuje krátká reflexe účastníků s vedoucími na daném stanovišti. Po dokončení jednotlivých aktivit se skupiny prohodí tak, aby se každá skupina vystřídala na všech aktivitách dopoledního bloku.

Aktivita: Seznamovací hry účastníků mezi sebou

Místo: Prostory celé budovy DDM Jihlava

Riziko: zakopnutí

Formy účastníků: skupina o počtu 10 lidí

Časová náročnost: 30 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 1

Psychická náročnost: 2

Pomůcky: žádné

Cíl pro vedoucí: Seznámení se s účastníky tábora jmény

Cíl pro hráče: Seznámení účastníků s ostatními a jejich vlastnosti, trénování paměti a udržení pozornosti.

Motivace: Motivovat účastníky *k tomu, že je důležité se na táboře oslovovat jménem, protože je to lepší než si říkat „hej ty“* a také to vede k lepším vztahům ve skupině.

Pravidla hry č. 1: Skupina účastníků si sedne do jednoho velkého kruhu a mají za úkol říct své křestní jméno s přídatným jménem, které začíná na stejné písmeno, jako je jejich jméno. Takhle si řeknou v jednom kole všichni toto spojení vlastní jména s přídatným jménem. V druhém kole musí říct každý spojení jmen jeho souseda po jeho pravici.

Pravidla hry č. 2: Děti stojí v kruhu a postupně mají za úkol doplnit větu: „*Slunce svítí na toho, kdo...*“ a doplní nějakou činnost, věc, kterou mají rádi. Například: „*Slunce svítí na toho, kdo rád jí špagety*“. Ti, kteří danou činnost/věc mají rádi, se posunou blíže ke středu. A naopak ti, kteří nemají, oddálí se od svého místa, dál z kruhu. Takhle si ve vyřčení této věty vystřídají všichni ve skupině.

Návrh otázek pro reflexi činnosti: „*jaké přídatné jméno má Petr?*“

Aktivita: 2 hry na rozvoj spolupráce

Místo: vnitřní i venkovní prostory DDM Jihlava   Riziko: upadnutí, zakopnutí,

Formy účastníků: dvojice, skupina o počtu 10 lidí   Časová náročnost: 30 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 2   Psychická náročnost: 3

Pomůcky: 5 obyčejných tužek, 1 nafouknutý balónek, 10 šátků

Cíl pro vedoucí: naučit účastníky spolupracovat mezi sebou a rozvíjet jejich motoriku

Cíl pro hráče: naučit se spolupracovat a důvěřovat si, ale i získat nové zkušenosti

Motivace: Motivovat účastníky *k tomu, aby jako skupina účastníci drželi při sobě, uměli spolupracovat a podporovat se navzájem.*

Pravidla hry č. 1: Skupina 10 lidí se rozdělí na 5 dvojic. Každý pár dostane obyčejnou tužku a mají za úkol držet tužku ukazovákem dohromady. Nejdříve mají za úkol chodit takto po místnosti a nesmí spolu mluvit a nechat tužku spadnout na zem. Po 5 minutách dostanou za úkol držet tužku a dřepnout si, zvednout ruce, či běžet. Měří se, jak dlouho vydrží skupina jako celek držet tužku bez spadnutí. Tato činnost bude trvat 10 minut.

Pravidla hry č. 2: Skupina se postaví vedle sebe s rukama kolem ramen a utvoří čtverec, představující komín lodě. Nyní se umístí uprostřed čtverce nafouknutý balónek. Účastníci mají za úkol dostat balónek z „komína“ ven, aniž by použili ruce. Doba hry – 5 minut

Pravidla hry č. 3: Všem členům skupiny se zaváží oči šátkem. Dostanou dva pokyny pro to, co mají udělat. První pokyn je „*seřadit se do řady podle výšky*“, tedy od největšího po nejmenšího účastníka. Druhý pokyn je „*seřadit se do řady dle délky vlasů*“, od nejdelší po nejkratší vlasy. Po uskutečnění jednotlivých pokynů si děti mohou šátky sundat a podívat se, zda zadání splnili. Tato aktivita bude trvat 10-15 minut.

Návrh otázek pro reflexi činnosti: „*jak se vám spolupracovalo ve skupině?*“, „*Jak jste se dorozumívali?*“, „*Kdo se nechal vést a kdo převzal vedení ve dvojici?*“

Aktivita: Hr pro rozvoj smyslů

Místo: venkovní i vnitřní prostory

Riziko: obarvení rukou i oblečení

Formy účastníků: skupina o počtu 10 lidí

Časová náročnost: 30 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 2

Psychická náročnost: 1

Pomůcky:

Cíl pro vedoucí: Rozvoj jemné motoriky účastníků a jejich estetického vnímání, fantazie

Cíl pro hráče: Naučit děti vnímat barvy a malovat dle vlastní fantazie.

Motivace: deka, temperové barvy, vodové barvy, prstové barvy, voskovky, štětce, kelímek, hadřík

Pravidla hry č. 1: Bzučení v kruhu – Děti si lehnou do kruhu hlavou k sobě. Vedoucí začne hru tak, že bude potichu bzučet. Dítě po pravici bzučení uslyší a začne také. Postupně se zvuk předává po kruhu dál. Ten kdo předtím bzučel, bzučet přestane. V druhém kole této relaxace však ve bzučení hráči nepřestávají a bzučí tak celá skupina. Je možné redukovat hlasitost bzučení. Doba činnosti: 5 – 10 minut.

Pravidla hry č. 2: Skupina dostane jeden velký papír, potřeby na malování (temperové barvy, vodové barvy, prstové barvy, voskovky, štětce, hadřík, kelímek) a dostanou zadáno namalovat obra ze tří barev – modrá, bílá, zelená. Je jen na nich, jak se úkolu zhostí, co tam namalují a jakým způsobem, ale musí použít všechny tyto tři barvy. Na konci tohoto bloku musí skupina retrospektivně ohodnotit, jak se jí pracovalo, co ztvárnili a obraz okomentovat. Na tuto činnost bude mít skupina čas 10 minut, na zhodnocení obrazu 5 minut.

Návrh otázek pro reflexi činnosti: „*Jak se vám pracovalo s barvami?*“, „*Bylo lehké se pohybovat po tmě?*“, „*Jak na vás působilo bzučení?*“.

Touto hrou účastník získá: 10 rybiček pro skupinu, ve které je

Aktivita: Výtvarně tvořivá činnost – výroba korálků pro maminky

Místo: budova DDM Jihlava

Riziko: ušpinění rukou

Formy účastníků: jednotlivci

Časová náročnost: 30 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 1

Psychická náročnost: 1

Pomůcky: modelovací hmota, která uschne; ubrusy na modelování; šňůrka, lak na nehty, temperové barvy, vodové barvy, papír jako podložka pro zaschnutí výrobku s podpisem dítěte.

Cíl pro vedoucí: Rozvoj jemné motoriky účastníků a jejich estetického vnímání, fantazie

Cíl pro hráče: Vyrobit dárek mamince a potěšit ji tak

Motivace: Motivovat účastníky k tomu, že mají udělat mamince radost a vyrobit jí dárek

Postup výroby: Pondělí - Nejdřív se dětem rozdá modelovací hmota na podložky.

Dostanou za úkol vytvořit kuličky a jiné geometrické obrazce tak, aby vypadaly jako korále.

Jednotlivé části propíchnou párátkem, aby se po zaschnut daly provlékat šňůrou, jako korále.

V úterý a čtvrtek se dodělá tento výrobek:

Úterý – děti si lakem na nehty, případně temperovými barvami obarví korále, vše se nechá zaschnout.

Čtvrtek – navlékání korálů na šňůrku.

Návrh otázek pro reflexi činnosti: „*Jak se vám pracovalo s hmotou?*“, „*líbí se vám to?*“

13:00 – 15:15   Odpolední blok

V rámci odpoledního bloku proběhne první focení účastníků po obědě v místním parku. Poté promítání animovaného filmu v kině Diod v Jihlavě. Na konci představení vystoupí hlavní vedoucí a informuje účastníky o důležitosti filmu pro propojení filmu s tématem tohoto tábora. Informuje také o tom, že skupiny budou během tábora sbírat rybičky a skupina, která bude mít nejvíce rybiček vyhrává a může si vybírat první ceny na konečném vyhlásování cen.

7.2 Úterý

Cíl dne: Překonávání vlastní síly i komfortní zóny dítěte dle individuální síly účastníků a podpora zdravé soutěživosti účastníků, ale i zvyšování fyzické kondice.

8:30 – 12:30   Ranní setkání, vyhodnocování, dopolední blok I. (ranní setkání, vyhodnocování předchozího dne); dopolední blok II.

Vyhodnocení předchozích aktivit předešlý den. Zejména však jde o hodnocení obrazu, který skupiny vyráběly udělením rybiček pro skupinu dle umístění.

1. Místo – 10 rybiček
2. místo – 5 rybiček
3. místo – 3 rybičky
4. místo – 2 rybičky

Po udělení cen se všichni účastníci nají svačiny a zamíří na vycházku do nedalekého parku Heilos, kde bude probíhat hra s názvem Rybičko, nezlob se.

Aktivita: Rybičko, nezlob se

Místo: park, příroda

Riziko: pádu při běhu

Formy účastníků: 4 skupiny po 10 lidech

Časová náročnost: 60 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 5 Psychická náročnost: 3

Pomůcky: desky hry Člověče, nezlob se!, figurky, rozstříhané papírky s čísly (příloha č. 5: herní kostka)

Cíl pro hráče: Rozvoj pohybových schopností a obratnosti a rozvoj zdravé soutěživosti mezi jednotlivými týmy, rozvoj fyzické kondice.

Motivace: „*Ted' si zahrajeme člověče, nezlob se, ale nejen tak ledajaké, ale připraveno přímo pro vás, mořské živočichy. Stejně jako lidé umí rychle běhat, tak i ryby umí rychle plavat, a tak si zkusíme vaši rychlost*“.

Pravidla hry: Před samotnou hrou je důležité si zvolit jednoho hráče, který bude pohybovat s figurkami na deskové hře. Hrací Figurky se umístí na hrací plochu. Papírky s čísly v rozmezí 1-6 se volně rozvrství na vybraný terén, tedy tam, kam chceme, aby hráči běhali. Ti jsou rozdělení do 4 skupin (již z předchozího dne). Z každé skupiny vyběhne pouze jeden hráč pro papírek s číslem 1-6. této hře však číslo 6 na papírku nic neznamená oproti originální hře. Hra začíná vyběhnutím prvních hráčů pro papírek a ten, když přinese do skupiny, hráči postoupí o takový počet políček, kolik je napsáno na lístku. Vyhrává skupina, která dříve dojde figurkou dříve do domečku.

Pravidla hry: Touto hrou účastník získá: 1. místo -10 rybiček, 2. místo – 5 rybiček, 3. a 4. místo – 3 rybičky (v případě, že hru nedohrají, 1. místo získá 10 rybiček a ostatní 5 rybiček)

14:00 – 15:30

Odpolední blok

Účastníci 4 skupin se rozdělí na 2 skupiny. První část půjde do výtvarné dílny a všichni si tak obarví korále pro maminku, které tvořili předchozí den. Druhá část půjde na hřiště, kde si zahrají hru Krakenní ostrov.

Aktivita: Krakenní ostrov

Místo: vnitřní i vnější prostředí DDM

Riziko:

Formy účastníků: 2 skupiny

Časová náročnost: 45 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 3

Psychická náročnost: 2

Pomůcky: švihadla, lana

Cíl pro vedoucí:

Cíl pro hráče:

Motivace: „Nyní jste se dostali na Krakenní ostrov, který obklopuje moře a v něm žraloci. Žraloci mohou požírat lidi mimo ostrov a vlnobití vám ostrov zmenšuje. Všichni, kdo překročí hranici ostrova, jsou pohlceni mořem a žraloky.

Pravidla hry: V prostoru se vyhradí obří 2 kruhy ze švihadel a lan tak, aby se do každého vešla skupina deseti dětí. Hráčům se postupně zmenšuje kruh do té fáze, až v každém kruhu zůstanou 2 hráči. V druhém kole této hry děti mohou přebíhat mezi 3 ostrovy, avšak nesmí je sníst žraloci. Žralokem se stane člověk, kterého pohltilo moře. Hráč se může stát žralokem tak, že jej žralok chycením promění při přebíhání z ostrova na ostrov v moři, anebo vypadnutím z kruhu při zmenšování ostrova. V rámci hry je možné jeden ostrov zmenšit natolik, že zmizí z povrchu zemského.

Touto hrou 2 účastníci z každého kola, získají: 5 rybiček pro svoji skupinu.

7.3 Středa

Cíl dne: Cílem dne je rozvoj spolupráce jednotlivých účastníků při aktivitách na výletě do historického města Třebíč, jejich poznání židovského města.

8:30 – 9:00	uvítání účastníků, vyhodnocování předchozího dne, odjezd autobusem,
10:00 – 11:00	příjezd do Třebíče, svačina v parku formou balíčků, přechod k židovskému městu
11:00 – 12:00	prohlídka židovské části města Třebíč
12:00 – 12:45	oběd u řeky v Třebíči, relaxační činnost
12:45 – 14:30	návštěva aquaparku Laguna nebo koupaliště Polanka, v závislosti na počasí
14:30 – 16:00	cesta autobusem zpátky do Jihlavy, volné aktivity děti v DDM

7.4 Čtvrtek

Cíl dne: Překonávání vlastní síly dítěte, snaha o osamostatnění dítěte, jeho soutěživosti, avšak dle individuální síly účastníků

Dopolední blok

8:30 – 9:15 vyhodnocení předchozího dne, oblečení se ven, dopolední svačinka

9:30 – 10:30 procházka parkem Heilos, kolem ZOO Jihlava, přes amfiteátr k hernímu parku Robinson v Jihlavě. Zde začíná hlavní hra tohoto dne, která spočívá v chození po stanovištích na určené trase. Procházka bude probíhat po trase, měřící 2,1 km. Po dojití na místo si všichni odpočinou.

10:30 – 12:30 Hra putování s Deepem, Alicí a Evem

Tato putovní hra bude mít 5 stanovišť, na nichž dostane každý účastník úkol. Za každý úkol dostanou hráči do karty (příloha č. 5) razítko nebo podpis. Spolu s hrací kartou dostanou i propisku na zapisování. Cesta bude označena barevnými šipkami, ale účastníci budou mít i mapu s vyznačenou cestou a umístěním stanovišť. Trasa cesty má 1,9 km. Jednotlivci budou vypouštěni po 1 minutě. Není zakázáno, aby účastníci chodili po dvojici a úkoly plnili spolu, ale musí je splnit každý. Vyhodnocení této soutěže bude pouze za jednotlivce, aby se podpořila jejich schopnost zdravé soutěživosti. Stanoviště jsou následující:

Stanoviště č. 1: stanoviště zábavy

Formy účastníků: Jednotlivci

Časová náročnost: 5 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 2

Psychická náročnost: 2

Pomůcky: hrací karta účastníka, cedule s vytisknutou motivací

Počet vedoucích na tomto stanovišti: 0

Rozvíjené oblasti: komunikace, schopnost vlastního řešení problém

Motivace: „*Jste na stanovišti zábavy. Zde se Deep, Alice a Evo rozhodli pobavit před cestou právě v zábavném parku Robinson. Avšak chtějí poradit s následujícíma dvěma otázkami: Kolik peněz zaplatí rodina 3+1 za celodenní vstupné v neděli? A jaká je ten den otevírací doba?*“

Odpověď: 699,- a 10:00 – 19:00

Touto hrou účastník získá: 2 rybičky pro vlastní hodnocení

Stanoviště č. 2: stanoviště dědy Krakena

Formy účastníků: Jednotlivci

Časová náročnost: 5 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 3

Psychická náročnost: 2

Pomůcky: 2 plastové nádoby, lžička na vodu

Počet vedoucích na tomto stanovišti: 1

Rozvíjené oblasti: obratnost, jemná motorika, hrubá motorika, rozvoj fyzické kondice

Motivace: *„Rozloučení s dědou Krakenem bylo pro Deepa velmi těžké a smutné natolik, že vyplakal tolik slz do vody, až se místo v oceánu zcela zaplnilo. Tyto slzy však potřebuje Děda Kraken do těla dostat lžičkou. Doplň slzy Krakenovi po rysku plastové nádoby.“*

Úkol: Naber vodu z první plastové nádoby do druhé, po rysku a vše čajovou lžičkou.

Odpověď: Splněno – nesplněno + podpis vedoucího

Touto hrou účastník získá: 2 rybičky pro vlastní hodnocení

Stanoviště č. 3: stanoviště zombies z Titanicu

Formy účastníků: Jednotlivci

Časová náročnost: 5 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 2

Psychická náročnost: 2

Pomůcky: propiska a hrací karta účastníka

Počet vedoucích na tomto stanovišti: 1

Rozvíjené oblasti: jemná motorika, představivost

Motivace: *„Zombies z Titanicu hledá nového kamaráda, s kým by mohla žít na této lodi. Namalujte ji vhodného partnera, jaký by se k ní hodil na celý život“.*

Úkol: namalujte vhodného kamaráda, který by se hodil k Zombies z Titanicu

Touto hrou účastník získá: 2 rybičky pro vlastní hodnocení

Stanoviště č. 4: stanoviště murény Maury

Formy účastníků: Jednotlivci

Časová náročnost: 5 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost): 1

Psychická náročnost: 1

Počet vedoucí na tomto stanovšti: 2

Rozvíjené oblasti: pozornost, schopnost přejít sám silnici, ochota pomáhat ostatním

Motivace: *„Muréna Maura je celkem zmatená a právě se dostala na silnici. Pomůžeš ji přejít tento nebezpečný úsek na další stezku pro chodce? Zůstaň s ní a převed' ji přes cestu. Správnost přejítí silnici ti potvrdí vedoucí na začátku další stezky nalepením Maury do hrací karty.*

Úkol: Hráč dostane kartu Maury od prvního vedoucího, musí správně přejít silnici a pak mu vedoucí tento obrázek nalepí do hrací karty.

Touto hrou účastník získá: 1 rybičku pro vlastní hodnocení

Stanoviště č. 5: stanoviště hloupého delfína

Formy účastníků: Jednotlivci

Časová náročnost: 5 minut

Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost):

Psychická náročnost:

Počet vedoucích na tuto aktivitu

Pomůcky: 50 obrázků bublin

Rozvíjené oblasti: rychlost, postřeh, fyzická kondice

Motivace: *„Hloupý delfín poztrácel své bubliny, ve kterých má vzduch, aby mohl lépe přemýšlet. Pomoz mu pochytat 25 bublin, aby mohl být zase chytrý. Pomoz mu“.*

Pravidla hry: Hráč má za úkol doběhnout k hromádce bublin, které jsou rozházené na zemi. Má jich nasbírat 25. Po nasbírání dostanou podpis do hrací karty.

Touto hrou účastník získá: 2 rybičky

V cíli čeká postava Naiten, který si vezme od hráčů hrací kartu a předá hráčům zprávu, že najdou poklad po příjezdu do DDM. Po tom, co všichni děti dojdou do cíle, mají za úkol přečíst zprávu od Naitna, která je umístěna na zdi restaurace Starka, kde se všichni naobědvají. Ve zprávě se dozví, kdy a kde dostanou poklad. Poklad bude umístěn po příjezdu autobusem do DDM. Po tomto programu následuje oběd v místní pivnici Starka, u kterého je i hřiště, kde si děti mohou hrát.

13:30 – 15:00 Odpolední blok

Hledání pokladu – hráči budou po příjezdu navedení šipkami na papíře k pokladu. Poklad bude velká bedna, v níž budou trička se společnou fotkou všech účastníků z prvního dne. K tomu tam bude pro každého účastníka čokoláda Milka, různých chutí.

Dotvoření výtvarných aktivit – navlékání korálků, které děti vyráběly v průběhu celého týdne. Po navléknutí dají děti náhrdelník nebo náramek mamince či někomu blízkému v rodině.

7.5 Pátek

Cíl dne: Rozloučení se vedoucími s účastníky akce, zhodnocení tábora a připravení příjemného dne pro účastníky.

8:30 – 9:30 uvítání účastníků, vyhodnocení soutěže ze čtvrtka, vyhodnocení celotáborové hry na téma vodní svět, kde mezi sebou soutěžily 4 týmy.

9:30 – 9:45 svačina

9:45 – 12: 30 dopolední blok – koutek krásy, výtvarný koutek, sportovní koutek

Aktivita:	Koutky krásy	Místo:	budova DDM
Formy účastníků:	Jednotlivci	Časová náročnost:	20 minut
Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost):	1	Psychická náročnost:	1
Pomůcky:	pracovní náčiní kadeřnické, barvy na obličej, houbička, štětec, hadr		
Kadeřnický koutek – 3 vedoucí tábora se postarají o obarvení vlasů barevným sprejem, jejich úprava, ale i učesání originálního účesu.			
Kosmetický koutek – 2 vedoucí budou malovat dětem na obličej různé obrázky, všelijakých motivů – od princezen, zvířátek až po spidermany.			

Aktivita:	Koutek výtvarných činností - rybička	Místo:	budova DDM
Formy účastníků:	Jednotlivci	Časová náročnost:	30 minut
Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost):	2	Psychická náročnost:	1
Pomůcky:	papírové ruličky od toaletního papíru, modrý barevný papír, krepový papír, špejle, lepicí páska, lepidlo, nůžky		
Postup:	Nejdříve si děti vymalují obrázek rybičky ze 2 nabídek. Tyto 2 vzory lze vidět v příloze. Tento obrázek ryby si vystříhnou a zezadu se nalepí kousek dřevěné špejle. Na ruličku se nalepí stejně veliký obdélníkový kus modrého barevného papíru. Na papír se fixou vyznačí vlnky. Dovnitř ruličky se umístí kusy modrého krepového papíru. Rybička na špejli se zapíchne do krepového papíru uvnitř ruličky a dílo je hotové – rybička, který se houpe na vlnách moře.		

Aktivita:	Koutek vybíjené	Místo: budova DDM
Formy účastníků:	Jednotlivci ve velké skupině lidí	Časová náročnost: 30-60 minut
Fyzická náročnost (1- téměř žádná, 5- velká náročnost):	4	Psychická náročnost: 3
Oblasti rozvíjející u hráčů:	obratnost, odhad vzdálenosti, hrubá motorika, umění zaměření hodu do cíleného místa	
Pomůcky:	míče	
Pravidla:	Na začátku hraje jeden hráč, který se snaží strefit někoho z ostatních soupeřů ve velkém množství lidí. Pokud někoho strefí, je dotyčný vybit. Ten, kdo je více soutěživý typ, je u míče častěji. Nejsilnější hráč s dobrou trefou vyhrává, když zůstane sám v hracím poli. Nesmí se mířit na obličej a zaměřovat spíše na nohy soupeřů.	

13:30 – 16:00   Odpolední blok – volná hra dětí v koutcích, které jsou k dispozici dětem při ranním bloku. Vyzvedávání dětí rodiči, odchod dětí.

8 Rozpočet projektu

Ekonomické záležitosti zpracovává ekonomka DDM ve spolupráci s hlavní vedoucí tábora. Finanční rozpočet je složen z příjmů a výdajů. Příjem je složen z účastnického poplatku, který je 1300 Kč za jednoho účastníka tábora. V počtu 40 osob za celý turnus tak je celkový příjem částka 52 000 Kč.

Výdaje se skládají ze stravování (svačiny, obědy, pitný režim), služeb (kino, vstupy na výletě, jízdné, autobusová doprava), spotřebních materiálů (balónky, modelovací hmota, laky na nehty, barevné spreje na vlasy, sponky, gumičky, houbička, 2 barvy na obličej, špejle, krepové papíry, propisky, barevné křídly) a odměn (trička se společnou fotkou, čokoláda Milka, sladkosti, hračky). Mzdy vedoucích tábora řeší ekonomické oddělení DDM, tudíž se nepromítají do výdajů za tento projekt. Tabulka č. 3 znázorňuje podrobný rozpis financování jednotlivých výdajů pro financování zajištění tábora.

Tabulka č. 3: Rozpis výdajů projektu

	částka
Stravování, pitný režim	17 320,-
Promítání filmu	4 300,-
vstupné	4 896
Autobusová doprava	2 000,-
Spotřební materiál	2 255,-
odměny	7 400,-

Celkový příjem: 52 000,-

Celkový výdej: 38 171,-

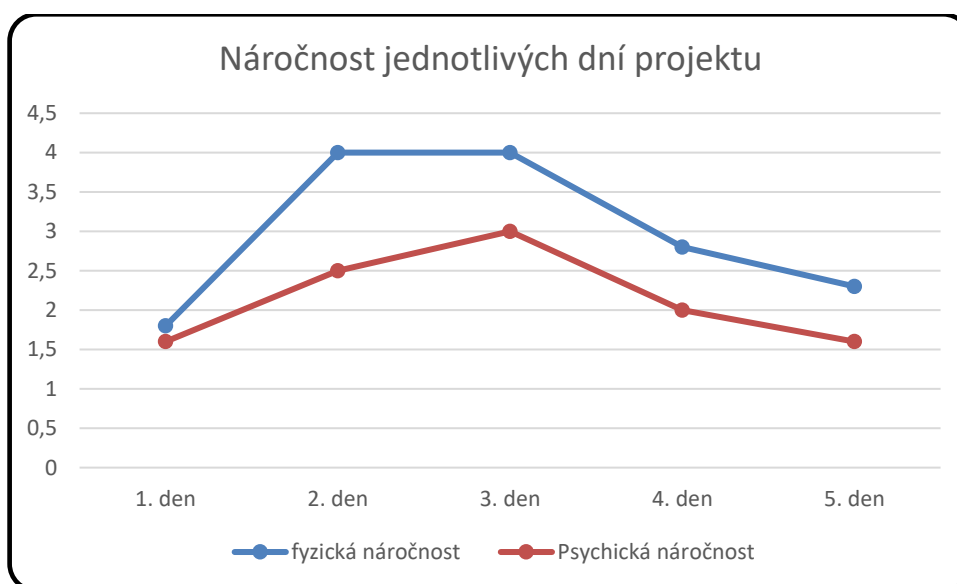
Zisk: 13 829,-

Finanční částka, která zbyla po odečtení všech předpokládaných nákladů je 13 920 Kč. Tato suma se může být použita případně na dokoupení dalších odměn pro účastníky na konci tábora, případně pro jiné účely.

9 Shrnutí empirické části práce

Autorka práce se také zaměřila na to, jak byly jednotlivé dny náročné pro účastníky tábora. Vytvořila graf č. 1, v němž je znázorněna náročnost tohoto projektu. Z grafu lze vyčíst, že nejnáročnějším dnem bude den číslo 3, tedy středa, kdy jsou účastníci na výletě v Třebíči. Fyzicky nejnáročnějšími dny je úterý a středa. Psychicky nejnáročnějším dnem je středa. Naopak nejméně náročným dnem je den pondělí.

Graf č. 1: Náročnost jednotlivých dní projektu

V empirické části práce byl představen projekt příměstského tábora při DDM Jihlava. Tento tábor bude trvat pět dní v termínu 24. – 28. 7. 2017. Celkem by mělo být 40 účastníků. Programová náplň respektuje požadavky na rovnoměrnou psychickou i fyzickou náročnost dne, s ohledem na zvláštnosti dětí mladšího školního věku. Rozvržení aktivit respektuje počet a složení účastníků. Aktivity jsou obsahují prvky zážitkové pedagogiky. V projektu byla použita složka motivace dětí k činnostem u většiny aktivit. Programová náplň by měla rozvíjet osobní dovednosti a schopnosti u jedinců, které lze aplikovat v běžném životě. Zejména pak jde komunikaci, respekt k sobě i k druhým lidem, umět se prosadit, rozvíjí soutěživost, dovednosti umět využít své znalosti k řešení problémů, umět naslouchat, uvědomovat si svá práva a povinnosti nebo dbát o vlastní zdraví a bezpečí.

Organizačně i personálně bude projekt příměstského tábora zajištěn. K provozu příměstského tábora se nesmí zapomenout na potřebnou dokumentaci, mezi níž patří přihláška

na tábor, prohlášení o bezinfekčnosti, kopie karty zdravotní pojišťovny a docházkový list dítěte. Financování tábora probíhá úplatou za tábor. Z finančního rozpočtu lze ušetřit částka 13 920 Kč. Tato suma se použije na nákup odměn pro účastníky tábora, jako finanční rezerva či další účely.

Téma příměstského tábora a složení aktivit je zaměřen na vodní svět. Jako inspiraci se použil film Příšerky pod hladinou, který je o třech kamarádech, jež se vydají na dobrodružnou cestu za záchranu jejich kolonie v oceánu. Při cestě potkávají několik dalších postav, které ovlivňují děj. Abychom děti byly motivovány, pustí se jim film první den tábora a vysvětlí se jim, že tento film a jeho hlavní postavy Deep, Alice a Evo je bude provázet celý turnus tábora.

Program dne proběhne v pěti dnech. Každý den je jednotlivě rozepsán v této části práce. Programový vrchol týdne je situován na čtvrtý den – čtvrtek. Nejnáročnějším dnem po psychické i fyzické stránce náročnosti tak je čtvrtek.

Závěr

Tato diplomová práce na téma Příměstský tábor v Jihlavě byla rozdělena do dvou částí, té teoretické a praktické. Byla popsána základní témata, jako je volný čas, zážitková pedagogika, zájmové vzdělávání, tábory, příměstské tábory, jež je potřeba pochopit ještě před plánováním projektu příměstského tábora. Pro jeho realizaci bylo potřeba se orientovat také v tom, kdo je organizátorem a poskytovatelem zázemí příměstského tábora – tedy charakterizovat středisko volného času Dům dětí a mládeže Jihlava. Zároveň tato poslední kapitola, charakterizující DDM v této teoretické části, byla propojujícím prvkem mezi teoretickou a empirickou částí diplomové práce. V teoretické části bylo cílem popsat teoretické ráme práce a definovat jeho klíčové pojmy. Tento cíl byl splněn. Empirická část měla za cíl vypracovat projekt příměstského tábora, zvolení vhodné motivace pro průběh realizace a popsat jednotlivé zákonitosti pro to, aby se mohl příměstský tábor uskutečnit. Tento cíl byl také splněn.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo vytvořit koncepci příměstského tábora pro děti, jako podklad pro jeho realizaci v červenci roku 2017. Tento cíl byl úspěšně splněn, a tak je možné jej použít jako podklad pro realizaci příměstského tábora v Jihlavě na téma vodní svět dle animovaného filmu s názvem Příšerky pod hladinou.

Tato diplomová práce tak může být použita jako podklad pro vytváření konceptů příměstských táborů nejen pro zařízení DDM v Jihlavě, ale i pro větší množství organizací v České republice. Je tak přínosem, a zároveň i motivací pro další osoby a instituce, než jen pro autorku této diplomové práce, která se ji nyní těší na realizaci příměstského tábora v Jihlavě v červenci roku 2017, až bude pracovat s účastníky tábora, protože práce s dětmi ji baví a po ukončení studia chce ve volnočasovém zařízení DDM pracovat.

Seznam použité literatury a pramenů:

Literatura

- BĚLOHLÁVEK, František. *15 typů lidí: jak s nimi jednat, jak je vést a motivovat*. Praha: Grada, 2010. Komunikace (Grada). ISBN 978-80-247-3001-1.
- BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015, 306 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4248-9.
- BEZCHLEBA, Bohumír. *Hlavní vedoucí dětského tábora*. Brno: Mravenec, 2012. Tábor (Mravenec). ISBN 978-80-87447-21-5.
- BURDA, Jan a Vladimíra ŠLOSAROVÁ. *Tábory a další zotavovací akce*. Aktualiz. vyd. Praha: NIDM, 2008. ISBN 978-80-867-8459-5.
- ČINČERA, Jan. *Práce s hrou: pro profesionály*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1974-0.
- GINTEL, Allan, JIRÁSEK, Ivo, ed. *Zážitková pedagogika a výchova v přírodě: cesty vedou dál*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. Gymnasion. ISBN 978-80-244-3359-2.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-736-7473-1.
- HANUŠ, Radek a Lenka CHYTILOVÁ. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2816-2.
- HARMACH, Jaromír. *Tábory a jiné zotavovací akce: průvodce jejich přípravou*. Ilustroval Jana JANDOVÁ. Praha: IDM MŠMT, 2004. ISBN 80-86033-93-7.
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- KIRCHNER, Jiří. *Psychologie prožitku a dobrodružství: pro pedagogiku a psychoterapii*. Brno: ComputerPress, 2009. ISBN 978-80-251-2562-5.
- KOLÁŘ, Jan. *Práce s reflexí u lektorů osobnostně sociálního rozvoje*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6297-9.
- KOLMAN, Luděk. *Motivace, produktivita a způsob života*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-720-1892-5.
- KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika volného času: výchova v čase mimo vyučování v pedagogické teorii a v praxi*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2004. ISBN 80-22319-30-9.
- MACKŮ, Richard. *Instantní, nebo skutečné řešení problému?*. Zlín: Radim Bačuvčík - VeRBuM, 2015. ISBN 978-80-875-0074-3.

- MÁSILKA, David. *Zážitková pedagogika* [online]. 2003 [cit. 2017-06-12]. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
- MEŠKOVÁ, Marta. *Motivace žáků efektivní komunikací: [praktická příručka pro učitele]*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0198-4.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přeprac. vyd. V Praze: Triton, 2014. ISBN 978-80-738-7830-6.
- PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
- PELÁNEK, Radek. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-736-7353-6.
- PETRUSEK, M. *Společnost pozdní doby*. Praha: Slon, 2006.
- POLÁŠEK, Petr. *Hlavní vedoucí dětských táborů: studijní texty Komise cvičení a pobytu v přírodě: metodické rady ČASPV: speciální učební text*. Editor Vít HANÁČEK. Praha: Česká asociace Sport pro všechny, 2007, 34 s. ISBN 80-865-8619-7.
- PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-736-7546-2.
- PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- SPIRITOVÁ, Jitka. *Rodina jako činitel ovlivňující volnočasové aktivity mládeže* [online]. Brno, 2016 [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/386335/pedf_m/Diplomova_prace_IS.pdf. Diplomová práce. Masaryková Univerzita. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Radim Štěrba, Ph.D., DiS.
- SPOUSTA, Vladimír. *Teoretické základy výchovy ve volném čase: (Úvod do studia pedagogiky volného času)*. [Určeno pro stud. fak. pedag. MU v Brně]. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1007x.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Unverzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2141-4.
- ŠPIŘÍKOVÁ, Ivana a Jan KAČER. *Příměstský tábor*. Brno: Mravenec, 2007. Tábor (Mravenec). ISBN 978-80-869-9439-0.
- VÁŽANSKÝ, Mojmír a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-901737-9-9.
- VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. 2. dopl. vyd. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.

VODÁRKOVÁ, Lenka. Zásobník aktivit pro práci s dětmi nejen na příměstských táborech: metodická příručka pro začínající pedagogy. Praha: Powerprint, 2016. ISBN 978-80-879-9494-8.

Internetové zdroje

Jak Češi tráví svůj čas?: Výsledky 1. ročníku výzkumu Proměny české společnosti [online]. Sociologický ústav AV ČR, 2016 [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: http://www.promenyceskespolecnosti.cz/aktuality/aktualita22/Jak_Cesi_travi_cas_TK_20-06-2016.pdf

Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020. Praha: MŠMT. Dostupné na <http://www.msmt.cz/mladez/narodni-strategie-pro-mladez>

Letní tábory. *Ministerstvo školství, mádeže a tělovýchovy* [online]. Česká republika, 2012 [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/letni-tabory>

MITCHELL, T. R. Motivation: New directions for theory, research, and practice. *Theories of Motivation* [online]. Academy of Management Review, 1982 [cit. 2017-06-07]. Dostupné z: https://saylordotorg.github.io/text_organizational-behavior-v1.1/s09-theories-of-motivation.html

Školní vzdělávací plán pro období 2015-2020 DDM Jihlava [online]. Jihlava: DDM Jihlava, 2015, s. 11 [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: <http://www.ddmjihlava.cz/images/dokumenty/svp/svpweb.pdf>

Úmluva o právech dítěte a související dokumenty. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN 9788074211201.

Zájmové vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2017 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/zajmove-vzdelavani-1>

Prevence rizikového chování [online]. Praha: MŠMT, 2016 [cit. 2017-06-11]. Dostupné z: <http://prevence-info.cz/>

Seznam používaných zkratk:

DDM – Dům dětí a mládeže

Seznam příloh

Příloha č. 1: Legislativní dokumenty primární prevence sociálně patologických jevů

Příloha č. 2: Přihláška na příměstský tábor

Příloha č. 3: Prohlášení zákonných zástupců

Příloha č. 4: Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte na zotavovací akci

Příloha č. 5: Herní kostka

Příloha č. 6: Hrací karta hlavní hry

Přílohy

Příloha č. 1: Legislativní dokumenty primární prevence

Legislativní dokumenty

- strategie prevence rizikových projevů chování dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT na období 2009-2012 č. 38/09-61, jež vymezila priority, definovala systém na úrovni, stanovila kompetence jednotlivých subjektů v primární prevenci a seznamuje s klíčovými oblastmi prevence;
- zákon o sociálně právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb.;
- novela zákon, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) č. 561/2004 Sb.;
- trestní zákoník č. 40/2009 Sb.
- novela školského zákona, měnící pravidla pro přijímání uchazečů ke střednímu vzdělávání č. 243/2008 Sb.;
- vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních č. 72/2005 Sb., která vymezuje činnost škol a školského zařízení v oblasti primární prevence;
- novela vyhlášky 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb., která zavádí povinnost poradenských pracovníků ve školství informovat zákonné zástupce o tom, že mohou o poradenské služby požádat kdykoli znovu, také přesouvá těžiště poradenských služeb od diagnostiky k doporučení, informace se mají podávat srozumitelně, zavádí časové limity pro zahájení poskytování poradenských služeb, doporučení je platné 1 rok, písemný souhlas o poradenské službě se poskytuje pouze v případě činnosti psychologa nebo speciálního pedagoga, vypracovávají odborné posudky pro účely vzniku podmínek pro konání maturitní zkoušky, stanovuje také podpůrné i vyrovnávací opatření;
- vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků č. 317/2005 Sb., jež stanovuje podmínky pro studium v oblasti prevence rizikového chování;

- vyhláška č. 458/2005 Sb., o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče;
- novela vyhláška 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 47/2011 Sb., která zkracuje délku diagnostického pobytu žáka ve speciální škole na 1-3 měsíce a doplňuje ustanovení o vyrovnávacích opatřeních v inkluzivním vzdělávání;
- metodický dokument Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR č. 25 884/2003-2004, pro prevenci školského zařízení, škol s Policií ČR a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže;
- metodický pokyn MŠMT k šikanování š MSMT-22294/2013, který poskytuje pedagogickým pracovníkům základní informace k řešení vysoce rizikového chování, vymezení pojmu, charakteristiku šikanování a doporučení, jak sestavit školní program proti šikanování;
- metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. 24246/2008-6, kdy je cílem upozornit na závažnost šikanování, poskytnutí informací o jeho projevech a dokument má napomoci k řešení těchto specifických problémů;
- národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018 č. 431/10.

Příloha č. 2: Přihláška na příměstský tábor

Závazná přihláška na příměstský tábor	
Jméno a příjmení dítěte:	Rodné číslo:
Státní příslušnost:	Zdravotní pojišťovna:
Kontaktní adresa:	
Jméno zákonného zástupce:	
Kontaktní telefon:	
Matka -	
Otec -	
Další osoba -	
E-mail:	
Termín příměstského tábora: 24. – 28. července 2017	
Cena: 1 300 Kč	Hlavní vedoucí: Táňa Antlová
Přihlášku odevzdat co nejdříve z důvodu rychlého naplnění kapacity tábora. Nejpozději však do 31. 5. 2017.	

Příloha č. 3: Prohlášení zákonných zástupců

Prohlášení zákonných zástupců dítěte

Prohlašuji, že mé dítě _____,
nar. _____, bytem _____,
je způsobilé zúčastnit se příměstského letního tábora v DDM v Jihlavě v termínu od 24. – 28.
7. 2017.

Prohlašuji ve smyslu §9 odst. 1 zákona č. 258/2000 o ochraně veřejného zdraví v platném znění,
že ošetřující lékař nenařídil výše jmenovanému dítěti, které je v mé péči, změnu režimu, dítě
nejeví známky akutního onemocnění a okresní hygienik ani ošetřující lékař mu nenařídil
karanténní opatření. Není mi též známo, že by v posledních 14 dnech před odjezdem na letní
tábor přišlo toto dítě do styku s osobami nemocnými infekčním onemocněním nebo
podezřelými z nákazy. Jsem si vědom(a) právních následků, které by mne postihly, kdyby toto
mé prohlášení bylo nepravdivé.

V _____ dne _____

(Toto prohlášení nesmí být starší jednoho dne před nástupem dítěte na příměstský tábor)

_____
Podpis zákonných zástupců

Příloha č. 4: Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte na zotavovací akci

Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě

Jméno, popřípadě jména a příjmení posuzovaného dítěte:

_____

Datum narození: _____ Adresa místa trvalého pobytu nebo jiného pobytu:

_____

Část A Posuzované dítě k účasti na škole v přírodě nebo zotavovací akci:

- a) je zdravotně způsobilé*)
- b) není zdravotně způsobilé *)
- c) je zdravotně způsobilé za podmínky – s omezením *):

Posudek je platný 12 měsíců od data jeho vydání, pokud v souvislosti s nemocí v průběhu této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti.

Část B Potvrzuji, že posuzované dítě:

- a) se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním ANO/NE *)
- b) je proti nákaze imunní (typ/druh):
- c) má trvalou kontraindikaci proti očkování (typ/druh):
- d) je alergické na:
- e) dlouhodobě užívá léky (typ/druh, dávka):

_____

datum vydání posudku

_____

podpis, jmenovka lékaře razítko zdrav. zařízení

Proti bodu 3. části A) tohoto posudku lze podle § 46 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, podat návrh na jeho přezkoumání do 10 pracovních dnů ode dne jeho prokazatelného předání poskytovatelem zdravotnických služeb, který posudek vydal. Návrh na přezkoumání lékařského posudku nemá odkladný účinek, jestliže z jeho závěru vyplývá, že posuzovaná osoba je pro účel, pro nějž byla posuzována, zdravotně nezpůsobilá nebo zdravotně způsobilá s podmínkou.

Jméno, popřípadě jména a příjmení oprávněné osoby:

_____.

Vztah k posuzovanému dítěti: _____.

Oprávněná osoba převzala posudek do vlastních rukou dne: _____.

podpis oprávněné osoby: _____

Posudek byl oprávněné osobě do vlastních rukou doručen dne _____

(stvrzuje se příloženou „doručenkou“)

*) Nehodící se škrtněte.

1	2	3	4	5	6	3
1	2	3	4	5	6	1
1	2	3	4	5	6	2
1	2	3	4	5	6	2
1	2	3	4	5	6	1

Příloha č. 6: Hrací karta hlavní hry

1. Stanoviště zábavy

Zjisti, kolik zaplatí rodina 3+1 za celodenní vstupné v neděli. A jaké je otevírací doba tento den?

---

2. Stanoviště dědy Krakena

Splněno ANO – NE Podpis: _____

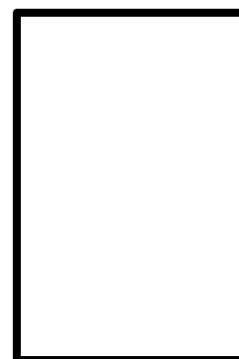
3. Stanoviště zombies z Titanicu, zde umístěte portrét nového kamaráda pro Zimbies z Titanicu:

---

4. stanoviště murény Maury – sem ti nalepí vedoucí obázek murény Maury:

5. Stanoviště hloupého delfina

podpis: _____

Summary

Jméno a příjmení:	Kateřina Fialková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Příměstský tábor v Jihlavě
Název práce v angličtině:	Suburban camp in Jihlava
Anotace práce:	Tato diplomová práce je zaměřená na koncept příměstského tábora v Jihlavě pro děti, která bude zrealizována v létě roku 2017. Obsahem teoretické části jsou kapitoly, popisující volný čas, zážitkovou pedagogiku, motivaci dětí, tábory, příměstské tábory a dům dětí a mládeže v Jihlavě. Praktická část obsahuje podrobně popsany projekt příměstského tábora.
Klíčová slova:	letní příměstský tábor, volný čas, zážitková pedagogika, motivace, zájmové vzdělávání, dům dětí a mládeže
Anotace práce v angličtině:	This diploma thesis focuses on the concept of a suburban camp in Jihlava for children, which will be realized in the summer of 2017. The contents of the theoretical part are chapters describing leisure time, experience pedagogy, children's motivation, camps, suburban camps and the house for children and youth in Jihlava. The practical part contains a detailed project of the suburban camp.
Klíčová slova v angličtině:	Summer suburban camp, leisure time, experience pedagogy, motivation, interest education, house of children and youth

Přílohy vázané k práci:	Příloha č. 1: Přihláška na příměstský tábor Příloha č. 2: Prohlášení zákonných zástupců Příloha č. 3: Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte na zotavovací akci Příloha č. 4: Herní kostka Příloha č. 5: Hrací karta hlavní hry
Rozsah práce:	66 stran
Jazyk práce:	Český